

Avstro-Ogerska pa Italija.

V sili spožnaš svoje prijatelje; Italija je sedaj mnogostransko v hudem položenu. Financije so uže davno porušene, a kar je najtužniše, Italija niti naravnih uslovij nima, da bi se mogla finančno postaviti na trdna tla. Industrija v velikem modernem stilu ne more procvetati, ker jej nedostaje svojega premoga in železa, to pa je glavno. Kmetijstvo bi moglo v raznih strokah osrečiti ital. naseljenje v skupnosti, tu pa je socijalno položenu čez vse neugodno, ker peščica veleposestva tlačí narod v pravem pomenu besede pri odškodnini za delo, potem pa je za vsak napredek v modernem smislu gluho, mlačno, nepristopno. Italija je le umetno velesila, in kakor hodi narod na tuje, in kakor ob potovanjih puščajo tuji velike zneske ital. mestom, jednako se redi ital. politika od sedanje občje konstelacije in tudi od komplikacij v Evropi. Tuje države so pospeševale, da ne rečemo, izvršile zjedinenje Italije, in tuje velevlasti jej pomagajo, da se vede na zunaj, kakor kaka dejanska velevlast.

Nekatere države imajo posebne interese, da se oklepajo Italije in jej skušajo ohraniti vsaj ime velevlasti. Pruska Nemčija jo je izrabljala proti Avstriji, ker bez take zveze bi ne bilo prišlo do bitke pri Kraljevem Gradcu; za Nemčijo ostaje Italija takó rekoč v stalni rezervi, in odtod je umevno, da je Bismarck v prvotno dvozvezo tudi formalno potegnil Italijo ter vstvaril srednje-evropsko trozvezo. Nemčija more rabiti Italijo proti Franciji, proti Avstro-Ogerski in proti Rusiji, kakor bi nanese prilike. Ko bi se razdvojila Avstro-Ogerska z Nemčijo in, recimo, jednostransko zvezala z Rusijo, takoj bi jej poslala za hrbet Italijo.

Avstro-Ogerska je vklenena v trozvezi, da ne more z lehka izpremeniti svojega položenu. Bismarck je mojsterski računil, ko je Andrassyja pridobil za zvezo z Velikonemčijo in tej zvezi priklupil tudi Italijo.

Avstro-Ogerska bi bila mogla na svojo roko dobiti zaveznikov za tiste interese, katere jej štíti trozveza. O poslednji je Bismarckov organ še te dni razodel, da ima zadačo Avstro-Ogerski štítiti tudi Bosno in Hercegovino. Ko bi se bila Avstro-Ogerska sporazumela z Rusijo, dosegla bi bila na Balkanu še več nego tako zaščito.

Crispi je prilično povdarjal, da ob Bosporu se ne sme nič izpremeniti bez Italije; poslednja se hoče torej vmeševati v rešenje evropsko-vstočnega vprašenu, in tudi tu ni potrebovala Avstro-Ogerska zveze ravno z Italijo. Opredeljenje takó zvanih politiških sfér na Balkanu med

Avstro-Ogersko in Rusijo bi bilo dovedlo s primernišimi sredstvi do istih ciljev. Vidi pa se tudi, da Italija ne more biti prijateljica Rusiji, pač pa prijateljica tudi Angliji, katera po svoje zaprečuje slovansko in pravično politiko na Balkanu in ob Bosporu.

Velikonemčija na Balkanu le mešetari, v smislu Bismarckovem; ona je upregla druge države za pospeševanje svojih interesov, in tiste države, katere jej na Balkanu pomagajo v politiki, skuša za plačilo oškodovati z vedno večim izvozom v balkanske države, zajedno kvas pripravljati z nemškimi naselbinami. Trozveza je po takem spravila Avstro-Ogersko v nasprotstva s politiko tistih, s katerimi bi se bila mogla sama sporazumeti bez Velikonemčije in Italije ter naravnišim potom štítiti svoje interese. Trozveza, kakor je očitno, štíti bolj veliknemške in ital. interese, nego pa avstro-ogerske.

Kljubu temu ima Italija v Avstro-Ogerski največih zagovornikov, kakor se jasno vidi ravno sedaj ob afriškanski nezdobi. Avstro-ogerski zunanji minister gr. Goluchowski mudil se je več dnij v Berlinu in skupno več ur razgovarjal se s cesarjem Viljemom, kancelarjem Hohenlohe in njegovim sekretarjem. Novine, zagovornice trozveze, niso imele nič nujnejšega, nego dan na dan priporočati, naj vsekakor v trozvezi ostane vse pri starem, in dasi je ital. armada le navidezno mnogoštevilna, kazale, kakó zadnja Menelikova zmaga vendar ne pomenja nič, da bi vsled tega mogli dvomiti nad močjo Italije. Ne ljubezen do Italije, temveč tuji interesi narekujejo tako postopanje nasproti Italiji, a ti interesi vendar ne morejo pokrivati se z interesi naše monarhije. Bismarck je hotel, da bi Crispi ostal tudi po polomu pri Adui, in to najbolje razkriva, v čegavem interesu je Italija pridružena trozvezi.

Avstro-Ogerska nima nikakih agresivnih tendencij proti Italiji; v poslednji pa imajo program ne le irredentisti, temveč tudi različni državniki, ki čakajo le na trenutek, ko bi mogli od Avstro-Ogerske odtrgati Trst z vsem Primorjem in pa Južno Tirolsko, da ne omenjamo nadaljnega hlepenja po obrežju dalmatinskem z Albanijo vred.

Avstrijski izseljenci prebivajo stalno v Rimu in po drugih večih ital. mestih; ti so v soglasju z irredentisti ital. kraljevstva in pomagajo pridobivati množice ital. naseljenja za svoj agresivni program. Obratno, dohajajo ital. agitatorji sosebno na Primorsko, specijalno v Trst, kjer se pajdašijo z avstrijsko irredento ter skrivno probučujejo in razpošiljajo protiavstrijske programatične izjave. Niti kralj Humbert se ni branil stisniti roke avstrijskih irredentistov, poklonivših se mu ob slovesnih momentih, in Crispi ter drugi ital. politiki so pogostoma namignili, naj

ital. irredenta potrpi do časa, ko dozori pospeševana stvar. Jedinu položeno, da je Italija v trozvezi, je krotilo doslej ital. državnike, da so vsaj na zunaj brzdali nekoliko silno razmnoženo irredento, drugače pa je mišljenje ostalo neizpremenjeno, kakor da bi Italija ne bila zvezana z našo monarhijo. V poslednji pa je trozveza pokazala tudi na zunaj ravno nasprotno učinke.

Avstro-Ogerska je ima specijalno v Trstu od leta 1880 tako vlado, da je pospeševala italijanstvo na škodo slovanskemu naseljenju, in kedar se ponavljajo demonstracije, postopa se dosledno nekako krotko, s pretvezo, da je Italija v trozvezi. Irredenta v pogledu nato je postala toliko drznejša, in danes postopa uže takó, kakor da bi bila pridružena sami Italiji. Specijalno na Primorskem razsaja takó, da se je treba čuditi državnikom, ki vstrajajo pri dosedanji politiki.

Na Primorskem vlada tudi med itai. konservativci največje hinavstvo, in kdor bi menil, da je ta element boljši po mišljenju, motil bi se. Primorsko skušajo irredentisti pridobiti za Italijo, in ni državnika na istem Primorskem, ki bi odločno postavil se po robu irredenti ter ukrenil, kar bi bilo potrebno, primerno in zajedno dostojno. Primorsko je tako, kakor bi ne smelo biti; vse se nekako prikriva, in to prikrivanje utrjuje podkupljeni židovski element, ki ima iz Trsta, Gorice in vseh primorskih mest zveze z židovskim tiskom na Dunaju, v Gradcu in drugod, in če osrednja vlada poštevata take glase, ostaje v stalnih zmotah. Slovani nimajo vplivnih novin, in če oni opisujejo stvari po dejstvih, ne veruje se jim, in po podkupljenih židovskih in tudi oficijoznih novinah se jim celó posmehujejo.

Trozveza, kolikor moti naše državnike za primerno politiko sosebno na Primorskem, je škodljiva naši monarhiji tudi gledé na sedanjo posest, kljubu temu da jej garantuje trozveza to posest. Slovanski element se tučji, uničuje in vsled obče béde izganja s svojih posestev; državniki imajo s svojega višega stališča to za malenkost in računijo na silo orožja. Pri tem pa prezirajo, da Italija je dobivala in še dobiva moralno in tudi dejansko pomoč tam, kjer more dokazati, da dotično ozemlje je po večini italijansko. Avstro-ogerski državniki bi vsaj gledé na cistavsko in hrvatsko Primorje mogli bez umetnih sredstev ukrepiti slovansko avtohtonno naseljenje, in to bi bilo najbolje varstvo in jamstvo dosedanjega posestva. A ta resnica ne gre v glavo politikom in državnikom, ki niso slovanske krvi. Trozveza jih le potrjuje v dosedanjem mišljenju, in tako je dokazano, da zveza z Italijo tudi na domačih tleh ne more biti ugodna in koristna, temveč je le škodljiva.

Kar se dostaje Primorskega, je v političnem in nacionalnem pogledu zveza z Italijo slovanskemu prebivalstvu, ki sestavlja večino, le v nesrečo, ker daje irredenti pogum do razposajenosti in besnosti proti Slovanom. Ker pa je zveza z Italijo obrnena tudi proti interesom monarhije v obče, ko je zapreka primernim in naravnim zvezam, ostaje resnica, da zveza z Italijo je škodljiva monarhiji v obče, in pri tem trpé še posebe nacionalni interesi slovanskih narodov.

Morda pa je bolje, da se Italija še na dalje veže in zapleta v Afriki? Ko bi še nadalje oslabevala moč Italije v Afriki, bi je zadrževalo nekaj časa, da bi se ne udajala za agresivno postopanje v Evropi; z druge strani bi jo pa irredenta toliko bolj naganjala za odškodovanje v Evropi, kar bi izgubila v Afriki, in tu bi irredenta zopet najprej merila na avstrijske provincije. Ko bi se pa Italija okre-

pila v Afriki, bi isti irredenti zrastel še bolj greben, kakor se to je pred meseci pokazalo ob proslavljenju Barattierija, in tu bi zopet silila k agresiji proti Avstro-Ogerski. Irredenta bode torej v vsakem slučaju rogovilila, a za naše državnike bi bilo primerno sredstvo le to, kar veleva iustitia, torej ne da bi pospeševali slovanskega življa, temveč mu dali bez zaprek le to, kar je tudi njemu zagotovljeno v sedaj veljavni ustavi.

No, Avstro-Ogerska se je preveč zasadila v trozvezo, in njeni državniki imajo to za malenkost, kar je za obstanek slovanskega naseljenja najvišje. Zato tudi po naj-novejših dogodkih v Italiji ne ostaje Slovanom drugega, kakor skušati, da kar možno ob svoji moči ohranijo vsaj dosedanje svoje stanje; taka tendencija se pokriva z občedrjavno tendencijo, jedino s to razliko, da Slovanom ni le do tega, da se cesarstvu ohrani dosedanje ozemlje, temveč tudi do tega, da se oni ohranijo kot Slovani, ne pa kakor potopljeni v tuji narodnosti. Take postulate nam stavlja trozveza, specijalno pa zveza z Italijo.

Iz državnega zbora.

(Dalje.) Nadaljevala se je 21. febr. specijalna debata o budgetu naučnega ministerstva. Minister Gautsch pripoznal je opravičenost mnogoterih čeških pritožeb in zadržil ugodno rešitev ustanove više obrtne šole v Brnu in kemično-tehniškega oddelka drž. obrtne šole v Pragi. O vseučiliških izrazil se je, da bode po regulaciji profesorskih služeb možno misliti na odpravo kolegnine. — Posl. Swieży razjašnjeval je šolske razmere v Sileziji, pojasnil zasnovu poljske privatne gimnazije v Tešinu in težkoče, katere so se mu stavile od nemške strani. Pri ustanovi odločil je Tešinski mestni zastop 2000 gld. za štipendije poljskim dijakom, ki vstopijo v 1. razred nemške gimnazije. (Posl. Brzorad: Kupovanje otrók!). — Dečku, ki je hotel vstopiti v to gimnazijo, odreklo je vrhovno jerobstvo podporo, in mu jo dovolilo le pod uslovjem, da vstopi v nemško gimnazijo. (Dr. Burghart: To je pravičnost Nemcev! Dr. Lang: V istini liberalno!) Dr. Demel je dvakrat pozival vlado, naj ne trpi obstanka te gimnazije. Ako se torej Poljaki v Sileziji poslužijo zakonitim določbam, naj se jim to zabrani. Nemški „Schulverein“ pa sme ustanovljati šole tudi tam, kjer ni nemšine zmožnih učencev. Temu kriv je tudi šovinizem časopisja, ki pritiska na volilce in na izvoljence. Posl. Demel misli, da je treba za mir med narodi jednemu odvzeti vsa prava. A ljudstvo, ki opusti svoje kulturne težnje, zadolži krivico.

24. febr. Posl. grof Kuenburg, i. dr. interpelujejo ministra o stanju nemških šol v Pragi. Na to nadaljuje se specijalna debata o naučnem ministerstvu, postavka: centrala. Glavni govornik proti je posl. Adamek. On opisuje zasluge bar. Gautscha za Dunajske punktacije in decimovanje čeških šol; o ukazih namestnika Thuna, ki je raztegnil famozni Kielmanseggov uradniški ukaz na učiteljstvo, dokazuje potrebo narodne zavesti pri učiteljstvu, pozivlje ministra, naj razjasni svoje stališče napram Komenskega šoli Dunajski in podržavljenju češke gimnazije v Opavi. — „V Moskvi in Petrogradu so mnoge nemške ljudske šole in gimnazije, v Berlinu je uže sto let francozka gimnazija, v Parizu osnovala so se poljske učilnice — samo v Avstriji dela se izjema nasproti Čehom v prestolici, na Dunaju. — V Sileziji ima 10.000 Židov in 84.000 protestantov svoje zaupne može v deželnem šolskem sovetu, samo 160.000

Čehov nima v tem zastopu niti jednega odposlanca". Na to dokazuje potrebo osnove češkega vseučilišča na Moravskem. Ker je ondi velika nedostatnost čeških srednjih šol, ustanové se sedaj tri privatne. Strokovne šole se jako zane-marjajo.

Glavni govornik pro, vitez Kozlovski, obžaluje nedostajanje svečnikov in učiteljev ter omenja proti vit. Demelu, kako je možno videti v ustanovi šol kot izobraževalnih zavodov sovražstvo proti kaki narodnosti, in kako se vjema to mišljenje s človeškimi pravi, liberalizmom in ustavo? — Dr. vit. Demel popravlja proti posl. Swieczemu, da siležki dež. odbor vedno in najraje podpira češke šole (!), in da nemška gimnazija v Tešinu ni germanizatorična — ker ima tri slovanske, zavedne profesorje (!) — Poročevalec grof Pininski nasprotuje zlasti omejitvi klasičnega pouka, na kar se je sprejela postavka. — Postavka: kultus. — Dr. Kronawetter protivi se pokritju deficita verskega zaklada iz drž. doneskov; spominja na zelo velike dohodke nekaterih škofov in cerkvenih dostojanstvenikov ter predlaga, naj se jim določi dohodnina, ostalo pa vporabi za verski zaklad.

Posl. dr. Beer poroča o vladini predlogi o plačah uradnikov na vseučiliških in studijskih knjižnicah in na knjižnicah tehniških velikih šol. — Posl. Kraus želi ustanovo centralne knjižnice, ki bi služila učenjakom v uporabo; morda z zedinjenjem vseučiliške in dvorne knjižnice.

25. febr. Postavka: velike šole, studijske knjižnice. — Posl. dr. Blažek želi odpravo kolegnine, ustanovo češke univerze v Brnu in reformo tehniškega studija.

Posl. Klun: Jediní jezik v naši mnogojezični Avstriji je slovenščina, ki nima akademične stolice. In vendar je prevod biblije v slovenščino istočasen s preloženjem v nemščino, prva sloven. slovnica sodobna s prvo nemško, narodno pesništvo tako krasno, da je je prelagal A. Grün v nemščino. Samo ljudje, ki ne poznajo slovenščine, smatrajo jo za nerazvito in ubogo. Uže 1780 pogajalo se je za uredbo stolice za slovenščino na Graškem vseučilišču, 1811 se je ustanovila in do 1866 vzdržala, dotlej, ko se je sistemizovala stolica za obče slovansko jezikoslovje. Razun tega bili so zasobni kurzi za juridična predavanja. Kakor je po drugih univerzah poleg stolic za splošno slovan. jezikoslovje še stolica za posamični slovanski jezik, osnuje naj se taka za slovenščino v Građeu, kjer je zgodovinsko opravičena, dasi bi jo želeli tudi na Dunaju, katero pohajajo Slovenci v velikem številu, in kjer imajo mnogo stipendij.

Minister Gautsch odgovarja za drugo češko vseučilišče, da mnoge in opravičene tožbe o Pražkem nalagajo vladí dolžnost, da pred vsem skrbi za izpolnitev tega. — O reformi tehniških šol se uže vrše dogovori. — Za ustanovo stolice za slovenščino v Građeu se vrše uže pogajanja in se izvrši imenovanje ekstraordinarijem.

Dr. Šamanek razpravlja razmere na češki medicinski fakultí in preziranje in slabše dotacije v primeri z nemško. — Posl. Campi zahteva italijansko vseučilišče. Koncesije drugim narodnostim za omogočenje izobrazbe v svojem jeziku so nepravilnost in provokacija Italijanov (!). Kakor Italijani pri glasovanju za postavko „Celje“ niso mogli zamolčati izraza nevolje radi žaljenja nemške narodnosti, tako morajo vse narodnosti, zlasti pa Nemci, opustiti naskoke na narodna prava Trentina, zlasti zoperstavljanje se osnovi nemških šol. — Ona ital. predavanja v Innsbrucku naj se opusté, zato pa zasnuje ital. univerza v Trstu. Dotlej pa naj se nostrifikujejo laške diplome! — Posl. Hauck omenja, da je na Dunaju bilo med juristi 21·9%, med medicinci 48%, med filozofi 14·8% Židov; čita potem imena židovskih profesorjev in docentov ter omenja protekcij, katere uživajo

židovski dijaki. — Posl. Pfeifer utemeljuje resoluciji, naj se stipendije izplačujejo mesečno (ne, kakor dosedaj, poluletno), ter da se za vsako univerzo sestavljajo pregledi za pretek časa med vstopom in izvršitvijo studij. Skušnje vršile naj bi se semestralno ali vsaj vsakoletno. — Posl. Kronawetter razpravlja žalostno stanje na vseučiliških klinikah, in o preziranju domačinov pri profesorskih imenovanjih.

Glavni govornik pro, dr. Suess, odgovarja Haucku, da se pri imenovanju profesorjev ne poprašuje po narodnosti in veri. Nato razpravlja napake pri vzgoji dijakov, zlasti, ker se noče priznati razloček med 10 letnim dečkom in 18 letnim mladeničem, da se smatrajo še za otroke, ter oni po maturi pridejo v povsem druge in neznane jim razmere. — Poročevalec dr. Beer pripoznava mnoge opravičene tožbe, zlasti o Pražki češki univerzi, — in brani židovske profesorje proti Haucku. Na to so se postavke sprejele in se pričela debata o srednjih šolah.

Dr. Hoffmann-Wellenhof razpravlja o nedostatku učiteljev na srednjih šolah. 1894/5 bilo je med 723 suplenti 333 neizprašanih. Na to opisuje neugodno stanje suplentov, ki morajo poprek 7 $\frac{1}{2}$ let kot taki službovati, ter nasvetuje, da se suplentom dá značaj državnih uradnikov, zahteva zboljšanje profesorske plače in odpravo uniforme. O Celjski gimnaziji izjavlja se, da je bila osnovana proti izrecni volji ogromne večine prebivalstva in proti volji zastopnikov dežele. Ustanova te gimnazije je nov korak k pridobitvi Celja za Slovenstvo. Za to pa nikdar ne pripomoremo in torej tudi ne moremo glasovati za drž. proračun, ki ima to postavko, katero moramo imenovati sramočenje Nemštva v Avstriji (!). Torej predlaga, naj se črta za Celje postavljena vsota 6000 gld. Ako bi se odklonilo to, pa resolucijo, da se vlada pozivlje, prestaviti Celjsko gimnazijo v kak kraj z izključno ali vsaj večinoma slovenskim prebivalstvom.

27. febr. V šolski debati omenjal je posl. Kraus ženski studij ter prosil za dopuščenje ženstva k višim naukom, za nostrifikacijo v tujini pridobljenih diplomov in veljavnost skušenj. Vlada naj skrbi za ustanovo gospodinjških šol, kar bi bilo zlasti važno za delavske kroge. Posl. Kurz podpira te nasovete; potem pa razpravlja potrebo, da se preosnujejo gimnazije.

Min. Gautsch izjavlja, da vlada nima namena ustanovljati ženskih gimnazij. Dasi so nekatere ženske gotovo zmožne za više nauke vendar vidi v tem gibanju veliko gospodarstveno nevarnost; konkurencija znižala bi možkim zaslužek, ženitve bi se krčile, družine trpele. Pred vsem skrbeti moramo za više dekliske šole, primerne potrebam posamičnih dežel. To bo koristilo srednjemu stanu, a tudi poveča prislužek ženstvu, ker dobi učiteljstvo na teh šolah. — Nadalje skrbeti hoče zato, da bodo dijakinje lahko polagale maturo pod istimi uslovji kakor dijaki. Tudi onim, ki so si pridobile doktorske diplome pod istimi uslovji kakor možki, hoče omogočiti nostrifikacijo. — Posl. Bendel je izjavil, da bo glasoval za budget le, če se prečrta Celjska gimnazija, in nasvetuje uvedbo obveznega pouka v telovadbi in risanju na gimnazijah.

V seji 27. febr. vršila se je tudi volitev v deputacijo za kvoto avstro-ogerske pogodbe. Voljeni so: Beer, Menger, Russ, Jaworski, Zaleski, Klun, Zedtwitz, Janda, Kaizl, — med Ebenhochom in Steinwenderjem vršila se je volitev, ob kateri je bil voljen Ebenhoch.

28. febr. Bar. Vasilko je za osnovó maloruskih paralelk na Černovški gimnaziji; razpravlja vzroke izključenja 13 romunskih dijakov s Sučavske gimnazije ter pozivlje vlado, naj skrbi za potrebno število romunskih in ruskih učiteljskih močij v Bukovini z ustanovo učiteljsča.

Postavka o Celjski gimnaziji sprejela se je pri glasovanju po imenu s 141 proti 108 glasom. Proti glasovala je vsa levica. Kmečki poslanci nemških planinskih okrajev so deloma glasovali za, deloma bili odsotni.

Deželnoobrambni minister Welsersheimb odgovoril je na interpelacijo dr. Pacaka o zavrnitvi v službenem jeziku pisane pozivnice, da je določitev službenega jezika v vojski izključno pravo najvišjega vojnega zapovednika.

28. febr. Dr. Menger pravi o Celjski gimnaziji, da ustanova slovenske šole v tako izpostavljenem nemškem mestu mora imeti to posledico, da v slov. in v nem. gimn. nastane nasprotstvo med dijaštvom, ter da vsled tega bode trpel pouk. Pri osnovi te šole so bili le narodni interesi odločilni; ako Slovenci rabijo učilišče, osnujejo naj si je v slov. kraju. — Nato priporoča vladi, naj pri namerjani preosnovi nikar ne podaljša učne dobe, z ozirom na imetje roditeljev in na življenje učencev. Nikjer ne vstopi mož tako pozno v življenje, kakor v Avstriji, kjer je navadno šele s 30 leti z vsemi izpiti gotov. Nikjer ni tako slabih pogledov v bodočnost kakor pri nas. Samo nemščine zmožen človek dobi težko zunaj Dunaja službo. Francoščina in angleščina uči naj se pridno v šolah, da bo odprta pot v tujino.

Med resolucijami je tudi Burgstallerja in Mompurga o obligatnem pouku italijanščine v nemških drž. srednjih šolah v Trstu.

Gen. gov. contra dr. Začek. Posl. Hofmann imenoval je postavko za Celje sramoto nemštva. To je zastopnik stranke, ki je češkim zastopnikom nasovetovala, naj njih vodjo volijo v kvotno deputacijo. Noben slovanski narod ne more počastiti take gospode s tem zaupanjem. Te nazore pa ima ne le nemško-nacijonalna, temveč tudi nemško-liberalna stranka. V Moraviji bili bi narodnosti složni, da nima ta stranka vodstva javnih opravil. Od prebivalstva je $\frac{3}{4}$ Čehov, $\frac{1}{4}$ Nemcev; od 42 srednjih šol 27 nem. in 15 čeških, država vzdržuje 25 nem. in 12 čeških. — Ako se 14 let obstajajoči češki gimnaziji v Opavi, ki ima nad 300 učencev, v tem ko ima nemška le 257, — odreka podržavljenje in podpora, — je to pač „sramota“. — Slovanskih ljudskih šol v Sileziji ni, ker učenci priučé se v 1. razr. toliko nemščine, da se v 2. v njej predava vse. Naposled priporoča dr. Kaizlovo resolucijo, da se ženske, ki so naredile na naših gimnazijah maturo, pripusté kot redne slušateljice na filozofski in medicinski fakulti in k rigorozom. — Gen. gov. pro, dr. Sokolowski, želi večé vsote za obnovev Krakovske prestolne cerkve in ustanovo treh realk v Galiciji ter uvedenje zgodovine domače dežele. O šolnini uvede naj se zlasti za nižé razrede olajšava. S tem se je završila razprava o srednjih šolah.

Ob razpravi o obrtnih šolah nasovetuje Biankini zasnovno trgovske šole v Dalmaciji.

2. mare. Bar. Moscon in tov. interpelujejo zaradi banke „Slavije“, ki na svojih knjižnicah vpodablja grbe kraljevine Ilirije, Hrvatske, Slavonske in Dalmacije, potem Rusije, Srbije, Bolgarije in Poljske ter zahtevajo spremembo, primerno patriotičnemu čustvu (!). — Nadaljuje se debata o ljudskih šolah. Posl. Chotkowski povdarja potrebo in važnost verske vzgoje. — Min. Gautsch zatrjuje preiskavo o razmerah nemškega šolstva v Pragi; obeta veliko pozornost učenju veronauka, omenja poskušnje z internati pri učiteljskih in pozornosti, ki se obrača na kurze za ročna dela. — Dr. Kronawetter zahteva, da se odpravi konfesionalni nauk, ki naj se prepusti cerkvi; uvede naj se nauk o morali. — Omenja slabih učiteljskih plač, ter da naj se ne delajo razločki med moškimi in ženskimi službami in plačami. —

Dr. Funke polemizuje proti Chotkowskemu ter opisuje zanemarjanje nemškega šolstva v Pragi. V jednem dekliskem razredu je v dveh oddelkih 230 deklic! Ventilacija nemožna. V neki drugi je v jedni sobi 138 dečkov. V okrajnem šolskem sovetu ni nijednega Nemca, razun prof. Heinricha, katerega pa ne vpošteva za Nemca. Govornika so češki poslanci mnogokrat prekinili z ugovori. Posl. Scheicher obžaluje, da se kristijanski učenci ne poučujejo izključno od kristijanskih učiteljev. — Dobernig pripoveduje, kako Slovenci po Koroškem hujskajo in pridigujejo sovražtvo proti Nemcem.

Pernerstorfer predlaga koncem seje nujni predlog o zakoniti določitvi maksimalnih terminov za plača pri rudokopih. Opozarja, da se rudokopi najbolj izročeni izkoriščanju kapitalizma, na štrajk v Karvinu, kjer raste razdraženost, in se je treba bati krvavih nastopov.

Tamošnje uradništvo nasprotuje delavcem. Država ima dolžnosti, da opomore neznosnim razmeram. — Dr. Kaizl obžaluje, da vlada ničesar ne stori v korist delavcem, pač pa takoj odpošlje vojake, ako je le najmanja bojazen za imetje tega ali onega bogatina, da se po znani frazi vzdrži red. — Tudi bar. Morsey in dr. Baernreither podporata Pernerstorferjev predlog, ki se je izročil montannemu odseku, da sporoči o njem v 48 urah.

Večerne seja. Posl. Klun polemizuje proti Dobernigu. Koroške šolske razmere so zelo žalostne. Neki podučitelj ustrelil se je zaradi prosledovanja od dež. šolskega nadzornika. Drugi učitelj, ki je žugal, da ustrelí dež. šol. nadzornika, bil je obsojen na 3 mesece zopora in se je vsled tega obesil. Vlada naj odpošlje nepristranskega komisarja, da pregleda odnošaje. Na to razpravlja potrebo ločitve nadzorstva nad ljudskimi in srednjimi šolami; za dvojezične šole nastavijo naj se nadzorniki, ki so onih jezikov povsem zmožni. V imenu posl. Spinčića predal je več resolucij o osnovnih šolah v Istri, Trstu in Gorici. — Posl. Zurkan predlaga resolucijo o takojšnji ustanovi 1893 sklenene više pravoslavne dekliske šole v Črnovcih. — Dr. Kurz je predal resolucijo o podelitvi prava javnosti Komenskega šoli na Dunaju; dr. Bonda za osnovo možkega in ženskega učiteljskega v Dalmaciji z italijanskim učnim jezikom, in dr. Bartoli za uporabo italijanščine kot poučnega jezika v ljudskih šolah v Istri. — Dr. Adamek interpeluje naučnega ministra, zakaj se ni sprejela češka drž. gimnazija v Opavi v državno oskrb.

O literarnem boju.

Velika razburjenost je zavladala povsod, kjer se razlega slovenska govorica. Kritiki in estetiki, možje, kojim je mar za moralo, stebri našega družabnega reda, sploh vse, kar čuti v sebi poklic, zaježiti pot blatnim valovom naturalizma in verizma, da se ne razlijejo v naše slovtvo, se je vzdignilo kot jeden mož in z glasno besedo daje pričevanje o svojem estetičnem in moralnem veroizpovedanju. Seveda brez nevarnosti, da bi postali mučeniki svojega pričanja. Če se skušam tudi jaz vrniti med tako odlično družbo, nikar ne mislite, gospod urednik, da se hočem z gospodo staviti v isto vrsto. Jedino, kar mi daje pogum, je misel, da si tudi navadni čitatelj sme napraviti o slovtvu svojo sodbo. Saj je morda vendar namenjeno tudi za čitajoče občinstvo, in to si sme svoje čtivo po svojem vkusu izbirati. Glavni namen mu ostane seveda ta, da zalaga kritike in moraliste z gradivom za cepidlačenje in propovedi ali pridige. Kot diletantu se mi ne bode treba držati nikakega sistema, in naturalistov ne bodem delil niti v tri niti v trikrat tri oddelke. Saj je celó Aristoteles, patron vseh estetikov, svoje opomnje o poeziji nekako aforistično skupej stvezel. Tudi bodo moje opazke po možnosti sine ira et studio, če tudi to ni vedno lahko. Če se Vam bodo pa zdele preveč naivne, g. urednik, vrzite jih v koš, meni pa oprostite nadlegovanje.

Naše slovstvo je torej na široki poti navzdol, ki drži naravnost v pekel, pardon, v naturalizem. Zgodovinski razvoj je tak, da se ideje ne dajo kar meni nič tebi nič presajati iz naroda v narod, ampak da se mora vsak sam boriti za sleherni korak na potu napredka. Vprašanja, ki so določena pri drugih narodih užo davno, pri nas razburjajo duhove ali še niti na dnevni red niso prišla. In tako tudi nam Slovencem, sicer nekoliko post festum, ni prihranjena odločitev, ali hočemo nadalje „naslajati“ in „zlahatiti“ srce z megle-nimi, lažnjivimi izrodki psevdoidelčnih pesnikov, ali pa resnici tudi v umetnosti naravnost zrėti v oči. Kaj je ugodneje in laže, je jasno. Dosedanja šablona je tako pripravna, tako malo truda prizadeva čitatelju in tako laska njegovemu samoljubju! In recept je tako jednostaven. Vzemimo neko številno hodobnežev, isto toliko idealnih ljudi; daj, da hudobnež krepotnega stiska na vse načine, samo na koncu glej, da zmaga krepot, posebno pa, da se poročé vsi pari, da ne bo le pohujšanja. Po vsaj povesti pa natrosi kakor rožine v potvico, spodbudna premišljevanja, katerih dobiš na izbiro v vsaki priločni knjigi za propovednike. Tako delaj, in naši literarni zavodi se bodo pulili za tvoja dela; živega te uvrsté med klasike in bodo gimnazijcem priporočali v berilo. Nasproti pa, če si tako svojeglav, da hočeš na vsak način risati življenje, kakoršno je, in belo imenovati belo, črno pa črno, si bode štel vsakdor v dolžnost, kamenjati te in tako pripomoči k rešitvi našega družabnega reda, ki ga hočeš podreti tako predrno.

Toda pustimo šalo. Naj bo kakor hoče, vendar je dobro, da je prišlo tudi pri nas vprašanje o upravičenju realizma v umetnosti na dnevni red, in veselo znamenje je, da se kaže tako zanimanje. Da bi se ljudje le tako krčevito ne držali svojih starih predsodkov in nekkih fraz, katerih so se naučili še v šoli. In te fraze tudi pridno rabijo, „denn wo Begriffe fehlen, da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein“.

Kaj je namen umetnosti? To je vendar jasno, odgovori kritik hitro in brez premišljevanja. „Leposloven spis naj poučuje ali razvedruje, ali najbolje oboje skupaj, vsekakor pa mora biti njegov vpliv blažilen“. Lepo. A kolikor morem soditi, je poučevanje namen znanosti, ki ima tudi mnogo bolj sredstva za to. In razvedruje naj umetnost? Naravnost moram priznati, da se mi taki nazori ne zdé posebno dostojni prave umetnosti, in da se ta tudi javeljno poniža v sredstvo za preganjanje dolgega časa. In kaj je v blažilnim vplivom? Menda bode vsaj ta ugajal temu sitnežu? Tudi pri tem se kažejo težkoče. Za vpliv sploh ne more biti odgovorna niti umetnost niti umetnik, ker je zavisen tudi od objekta, na kateri deluje umetnost. Kar vpliva na tega blažilno, nima pri drugem nikakega učinka. Učinek torej ne more biti kriterij umetnosti, in odgovor na vprašanje, kaj je umetnosti namen, ni tako lahek. In res se tudi zelo učeni možejo o tem niso mogli zjediniti; stvarjajočemu umetniku se torej ni treba sramovati priznati, da ne vé odgovora na ono vprašanje, saj je njegova zadača umotvore proizvajati, ne pa jih secirati. Vsaj bolj pošteno se mi zdi svojo nevednost naravnost priznati, nego pa splošnimi frazami slepiti sebe in druge.

Če torej namen umetnosti, in to velja o vseh umetnostih, ne more biti kriterij njene dopustnosti, toliko manj more to biti pravi ali podtaknjeni namen, ki ga ima umetnik pri stvarjanju. Kdo vidi človeku v srce, in kdo preiskuje njegove obisti in ledja, da bi mogel trdit i o svojem bližnjem: Ta človek piše samo za slavo in denar, njemu je samo za to, da v vzbujanjem najnižih strastij doseže svoje umazane namene.

Glavni argument proti naturalizmu je ta, da baje pohujšuje in zavaja v pregreho. To očitanje izvira deloma iz nevednosti, deloma iz zle volje. Ljudje le preradi zamenjujejo realistično pripovedovanje s frivolnim in pikantnim. Frivolnost je posledica našega socialnega in moralnega hinavstva in farizejstva. Njeno bistvo je v tem, da se pregreha predstavlja v lepi, neresnični, poželenje vzbujajoči obliki, realizem pa predstavlja pregreho, kakoršna je, bolj kot nekaj grdega. Katero je bolj pohujšljivo in zavedljivo, nam vsakdor sam razsodi. Kljubo temu v najboljši družbi pripoveduješ dvoumnosti, samo da so fine, in z zadovoljnim muzanjem ti jih sprejmejo; komur se zdi potrebno, da čuva svoj moralni ugled, pa se bode delal nevednega. Tako je vsem ustrezno. Nasproti pa, najnaravnije stvari niti v resnem pogovoru ne moreš s pravo besedo imenovati, ako nočeš veljati kot enfant terrible, ki vse spravlja v stisko. In kakor v družabnem življenju, tako in še bolj ugaja tudi v slovstvu le hinavstvo.

In še nekaj je, kar daje realizmu ali, če hočete naturalizmu upravičenje in celo njemu jedinu. Slovstvo mora biti produkt in odsev vsega življenja dotične dobe, v njem se nam morajo kazati njegove težnje in napore, vspehi in blodnje na potu napredka. Naš čas je tako resen, boj za obstanek tako hud, da je težko razumeti, kako mere biti kdo slep in gluha za vse, kar se godi okolo njega. Kaj nas zanima, če se zaljubljen parček naposled dobi ali ne; kakó naj nas ganejo umišljene srčne bolečine, ko moremo vsak dan na lastne oči videti, kako se po celi stanovi obupno bórè za svoj obstanek

in najprimitivniša človeška prava, ki se jim odrekajo. In za to velikansko gibanje in vrenje duhov, pri katerem se razvijajo moči in strasti, katerih do sedaj niti slutil ni nihče, naj bi bilo zabranjeno polje pripovedovalcu! Tudi sedanje življenje poraja značaje, vredne umetnikovega peresa, in če se zdé junaki realističnega romana nekaterim preosorne, prehrapave zunanosti in slika življenja pretružna, naj ne delajo za to odgovornega pisatelja, ampak usodo, ki je hotela takó. Kdo pa se bode ustavljal usodi, katerej po nazorih starih klasičnih narodov ne morejo kljubovati niti bogovi?

Princip, da vladaj tudi v slovstvu resnica, zdi se mi velik napredek našega časa. Čisto napačno je mnenje, kakor da bi v umetniškem pogledu ne mogli več napredovati, in kakor bi bila Aristotelova poetika zadnja beseda o poeziji. To bi bilo popolnoma brez analogije v vsem zgodovinskem razvoju. Kakor človeštvo napreduje v znanosti, v tehniki, kakor so naši pojmi o morali mnogo bolj razviti, nego pri starih (gl. sužnjost i. dr.), tako se razvija tudi vkus. Grki in Rimljani so bili n. pr. popolnoma brez smisla za prirodno lepoto, dočim jo mi občutimo živo. V umetnosti jim je bila lepota sama na sebi ideal; nam to ne zadoščuje več, mi hočemo nekaj več, mi hočemo tudi resnico.

Resnica je v poeziji popolnoma opravičen faktor. Resnico pa nam podaje in prikazuje umetnik v posebni obliki. Tudi najhujši naturalist ni samo fotografski stroj, kakor se očita tako rado. Ako bi tudi imel namen, življenje samo kopirati, mu se to ne posreči; njegova individualnost brez njegove volje dá njegovemu delu poseben značaj, ki je še le stvoril vredno imena umotvor. Realistični pripovedovalec mora isto tako v-se sprejeti vse vtise in mora isto tako od sebe stvariti svoje junake in podobe, kakor „idealni“. Samo da njegovi junaki niso sence in šablone, ampak ljudje, kakoršni smo mi, z vsemi slabostimi in krepkostimi, in da je dejanje njegovega dela kos iz našega življenja, našega trpljenja in veselja.

Ravno resnično risanje naših odnošajev je nakopalo realističnemu romanu največ sovražnikov. V stari dobrih časih je bilo razmerje, stanov bolj patriarhalno; tedaj je težko kdo dvomil, da imajo „boljši“ stanovi večo pravico do užitkov tega življenja, in ubogi trpin se je tolažil z nadejo na prihodnje, boljše življenje. Sedaj pa so začele čudne misli ljudem po glavi rojiti. Prejšnje razmerje se jim nikakor ne zdi več tako naravno, in nekaka napetost se kaže med različnimi stanovi. Delavcu, ki napornim delom jedva obrani sebe in svojece od glada, zdi se blišč in sijaj, v katerem živi bogatin, kot zasramovanje njegove bede. In tudi „beati possidentes“ se ne morejo odtegniti vplivu novih idej. Absurdno bi bilo, zahtevati od njih, da bi se radovoljno odrekli svojim privilegijem, vendar morajo priznati, da sedanja socialna razdelitev ni pravična. Vsak sestradan proletarec jim je živo očitanje, ki jim greni vžitek. Na različne načine si skušajo utolažiti svojo vest, s tem da prostovoljno vržejo kako drobščino s svoje bogate obložene mize med prežečo stradajočo množico. Na dobrodelnih koncertih in plesih se zabavajo ubogim v korist, jedó in pijejo, plešejo in rajajo, vse iz človekoljubja. Drugi pa niso tako rahločutni in sentimentalni. Tem mora slavna policija priti na pomoč in bedo uganjati v najskrivnejše kote velikih mest, kjer ne more motiti nikogar.

Kar pa je ljudem v življenju neprijetno, tega si tudi v romanu ne dádo slikati. Ker si pa pravega vzroka svoje antipatije ali niso v svesti ali pa ga nočejo priznati, morajo dobiti druge izgovore: uboga morala in estetika jim mora pomagati iz stiske. No, moderno življenje ima tudi še mnogo drugih problemov, katerim se ne more izogniti takó zvano leposlovje, in vse to stvarja nove smeri v isti literaturi.

Sicer pa sva, gospod urednik, zašla od umetnosti na drugo jako kočljivo polje, in bolje je, da završim svoje opazke, kajti „difficile est satiram non scribere“. Zgodovinskega razvoja človek ne more niti spremeniti, niti dosti pospešiti ali zadržati. In dobro je tako. Ker so bili in bodo vedno bedaki v večini, bil bi sicer vsak napredek nemožen. Tako pa vsaka dobra ideja prej ali slej prodre, in mirno lahko rečemo z apostolom: Ako je ta stvar od Boga, je nihče ne zatre, če je pa od ljudij, razpade sama. Faustus.

GAZELA.

(Prijateljici.)

Kedar zalije solza žalostna okó ti — ko me ne bo!
 Ko osamela stala boš na zemski poti — ko me ne bo!
 Moj duh za tvojo srečo molil bo pri Bogu,
 Da lajšal ti gorje po svojej bo dobroti — ko me ne bo!
 Le vdaj v Očetovo se voljo zaupljivo,
 Če osamelost in trpljenje se te loti — ko me ne bo!
 Prijateljstvo požene sto ti popkov novih,
 Nebo prijateljico boljšo dade naj ti — ko me ne bo!

Српске народне пјесме (женске).

[Из Никшића у Црној Гори. Из печатане збирке В. Радојевића.]¹⁾

1.

Три сестре.

Три ђевојке жито желе,

Латич лањо,

Ветич вењо,

Вергери гењо,

Потур латич

Кроз неветич!²⁾

Међу собом говорише:

Шта би која најволија;

Најстарија говорила,

Да би чогу најволија,

А средња је говорила,

Да би злато најволија,

А најмлађа говорила,

Да би драгог најволија.

Најмлађа је најмудрија —

Чоха ће се раздријети,

А злато ће потамњети,

Она с драгим вјековати.³⁾

Руске drobtinice.

Съ міру по вѣтѣхъ, голому рубаха.

Лучше поздно, чѣмъ никогда. (Bolje pozno, nego nikdar.) Tako Rusi prevajajo lat. pogovorko „Praestat sero, quam nunquam“

Pikra obramba ženskih političnih prav gospe pl. Gizeyke, katero je poslušal nekje na Dunaju vaš Gynaekophil i priobčil v zadnji št. „Slov. Sv.“ za min. leto, napomnila mi je „Novovrem.“ podlistek, priobčeni v Nr. 6967. znamenitega lista i napisani duhovitim njegovim sodnikom — g. Sigmoj, pazljivim i marljivim čitateljem „Slov. Sv.“ uže dobra znamim.

Po naukih Horacija: „Ridiculum aeri, Fortius et melius magnas plerumque secat res“ — g. Sigma i sam mnogo smeji se, i drugih še bolj smeši; pa v njegovem smehu je mnogo grenkih solz i zlate resnice, po ruskem narodnem modroslovlju, da ikoi směxъ плачемъ отъивается (smeh jednih provzročuje plakanje drugih). Take reči mi je vselej težavno zamolčati, ne zamolčal bi tudi Sigmove smehotvorne satire, ko bi na to ne bilo dveh prevažnih vzrokov, kojih tudi ne umolčim dobrovoljno, sila pa celó kola lomi, a jaz sem je od zibelke navajen, za poslednjo dobo pa se jej menda koj nizko klanjam, takъ, по крайней мѣрѣ, выходить, по понятіямъ о Россіи корреспондентовъ Celovškega „Mira“. Torej a) sam „Slov. Sv.“ bil je tedaj v „interesnem položenu“ preseljenja i preropenja ter je de facto menda okašal ne malo „smeha s pregrenkimi solzami“; b) meni se je tedaj zdelo, da „žensko vprašanje“ na straneh „Slov. Sv.“ ne dojde za predalo polemike s takimi učeniimi gospodi o „ženski nauki“, kakoršen je g. dr. Mahnič. Seveda vrla Mária je bila v tem obziru prijetna izjema; pa ruski pregovor pravi gledé možkih, da одинъ въ полѣ не водитъ, a pregovori tudi gledé ženskih menda ostanejo „sacrosancti“. Pa jaz sem obračal, sotrudnice „Slov. Sv.“ pa i njih „ljubitelji“ so obrnili...

I tako „spät komm' ich, doch ich komm'“, — a g. Sigma meni, da žensko vprašanje naših časov je možno razvozlati dvojako. Ali je državi treba ženskih — mater radi proizvodstva vrlih otrok. Tedaj

¹⁾ Ove je pjesmice, kao i još neke, prepisao mladi naš pjesnik i moj mio prijatelj, Novica J. Nikolić, u Nikšićima (Onogostu) — kako mi sâm piše — iz usta „osmogodišnje djevojčice Jovanke J. Nikolića“ (valja da svoje sestre?), koja ih još zna do blizu pedeset, te ih je čula iz živijeh usta narodnijeh.

²⁾ Ova se petina stihova ponavla poslije svakog stihа u pjesmi. Vuk je oву врсту pjesama nazvao kajde, i veli, da se najradije u narodu pjevaju.

³⁾ Moj prijatelj veli, da se ova pjesma obično чује приликом жетве. Slična је u nekoliko Vuковој pjesmi u I. knjizi под бр. 447., ali je još sličnija pjesmi под бр. 273. u његовој knjizi pjesama „Из Херцеговине“ („Српске народне пјесме из Херцеговине... За штампу приредіо Вук Стеф. Караџић. Трошком народнијех прилога. У Бечу... 1866.“).

mora v ženskem naobraženju biti obvezna nauka o vzgoji, higijeni, jedi i zdravilstvu, da bi naše žene umele vrlo rediti i zdraviti i nas, i naše otroke. Pri tem je treba uvesti precejšen nalog (davek) za neoženjene, treba je precej olehčati bremena oženjenim. Razun tega je treba poštovati telesno odgojo žensk, treba je prinuditi (prisiliti) jih k gimnastici i sportu, a korsete, romane i gledališča treba je jim prepovedati.

Ali je državi treba pridnih delavcev bez vsakega ozira na njih spol. Tedaj naj bodo ženske i učiteljice, i odvetnice, i prepodavateljice, i brzojavke, i inženjerke — naj bodo vse, kar koli hočejo, pa naj delajo tako, kakor delamo mi, naj napravljajo iste izpite, naj dobivajo isti zaslužek,* upokojnino, dostojanstvo.

Po misli g. Sigme pa je še tretja i četvrta razrešitev ženskoga vprašanja, razrešitvi vražji, če ste prvi dve božji.

Ženske so stvorjene možkim na radost i veselje. Pa ta rešitev ni pravna i uničuje popolnoma družino, kakoršna se priznava Bogom i poštenimi ljudmi kot najgorša forma za procvet človeškega roda, i je ravno zatorej pod ohrano države i njenih zakonov. Pri taki rešitvi ženskoga vprašanja bo treba dozvoliti zamaskovano poligamijo, kakor je to bilo pri Grkih. V jednom iz svojih govorov pravi Demosten tako-le: „Mi imamo žene, da nam gospodarijo; — rabinje, da nam rodé otroke; — hetere, da nas radujejo i veselé.“

Naj okrutnija je pa vendar le četvrta rešitev ženskoga vprašanja po sposobu g. Sigme: ženske, kot niža rasa, da ostanejo služanke i robinje, kar so zares pri mnogih divjih i obrazovanih narodih, iz poslednjih, na prim., pri Nemcih. Ženske naj mijejo, naj perejo, naj kuhaju, naj cepijo drva i. t. d., mi možki pa bomo pili tobak, vodko i pivo, kakor smo uganjali to do sedaj...

A ta rešitev je po merilu g. Sigme neprigodna uže za to, ker težavni posli ženske slabé ter jih tvore nesposobne k tem radostim, bez kojih bi nam, možkim, bilo predolgočasno.

Torej, sklepa svojo razpravo g. Sigma, mora i more obveljati prva ali druga rešitev, i po jedni iz nju mora urediti država i svojo politiko, svoje državljansko ustrojstvo. Tako meni „Novovremenski“ podlistik o ženskem vprašanju. Všečno li bo mnenje g. Sigme oč. gospem, gospicam i gospodom sotrudnikom „Slov. Sveta“, zvezim se za tako „težavno, da ne rečem, Sisifovo delo, kakoršno je rečeno vprašanje, ali ne, tega pa ni jaz ne vem, ni tisti modrijan, o kojem pravi ruska govornica, da je умѣнь, какъ пошъ Семѣяъ. Clara pacta — buoni amici: za resničnost prepodaje misli g. Sigme nikomur ni nič mari, sploh pa je моя хата съ краю, а ничего не знаю....

Božidar Tvorcov.

Karol Geiger, cand. jur.

(Umrl u dijaški bolnici na Dunaju dne 23. febr. t. l.). ... Kartin, Mahan, Vencajz, Čretnik, Geiger! — Grozna je smrtna žetev v zadnjem času med sloven. velikosolstvom. Jedva se vsaj nekoliko utolažimo vsled izgube jednega milega prijatelja... evo, izdahne uže zopet drugi, tretji... ki nam je bil drag, ljub, del našega sreća! Tudi naš „Gigec“ je preminol težko, mučno, po strašnem boju... Pokopali smo ga, zapeli mu še zadnjé slovensko, od njega tako ljubljeno pesen, vrgli pergišče prsti na njegovo gomilo, — otrli si solzo, očili se... in ostali so nam le spomini.

Uže v prvi mladosti se je začelo blagemu pokojniku življenje bede in kruhoborstva Sin slaboplačanega učitelja s kopo otrok je začel skoro uže v zibelki — stradati. In ko sta mu umrla še roditelja, ostal je navezan le na se in ljubezen svojih sestrah, ki so se same jedva preživljale s kosom kruhka, prisluženim s šivanko in nitjo... Dasi bolehen in šibek uže od rojstva, ukloniti se ni dal duševno... ponos pa jeklena volja ga nista zapustila nikdar. Tako se je preril, prebil in prestradal skozi gimnazijo ter odšel — brez novcev, brez zaščitnikov — na Dunaj. Postal je pravnik. Na Dunaju pa se je začela zanj najbrutalnija tragika boja za obstanek. Ljudska kuhinja ga je živila, a ne vsak dan. Mnogokrat, zlasti spočetka, so bili njegov obed, njegova večerja — potrpiči ali pa darovana cigareta... Malokdaj se je vsaj za hip razjasnilo nebo nad njim... naglo so se zopet nakupičili oblaki... in začela se je stara pesen. Imajoč par dobrotnih sorodnikov, opiraje se ob kolegijalnost svojih Dunajskih rojakov, pa ubijajoč se po pisarnah in komptoarjih je študoval svoje pravo ter napravil prvi državni izpit. Ko pa se je lotil energično drugega, propadla je bila do konca njegova životna sila, in legel je na smrtno postelj...

Dasi pa je živel toli bedno, ostal je do svoje smrti veseljak brez para. V družbi je bil zabaven, živahen... njegov hripav krohот

* Temi besedami g. Sigma menda meri v navado na ruski službi, po koji ženske brzojavke ne dobivajo prikladnega stanovanja i upokojnine, kakor možki. Op. pis.

je razveselil največega čmrneža... njegov pereči sarkazem, njegovi duhoviti satirični dovtipi so bili priljubljeni vsakomur. V svetovni literaturi temeljito izobražen, v političnih in socialnih vprašanjih velepoučen, znal je zanimati za razgovor kot malokdo. Vedno dobrovoljen, podjeten, odločen, sila rahločuten, pa ženjalno lehkomišeln zdi se mi, da je bil duševno in telesno brat ženjalnim „ciganom“ Murgerja...

Strasten sovražnik zlobnosti, binavstva in mračnjaštva pisal je svoje dni v „Vesno“ najtrpkješe in najstrupenejše članke proti inzoltu „Rim. Katolika“ napram Dunaj. velikošolstvu in sloven. slovstvu, napram „Danici“ in — vladi, ob priliki razpravljaj gledé rezerv. častništva. Na prošnjo mojo spisal je tudi novelo „Bogonovi“ za III. letnik „Vesne“, v katero je položil skoro ves svoj gnjev napram aristokraciji in privilegovanim, niže ljudske sloje izsestavajočim stanovom. Nagibajoč se uže tedaj k nazoru socialne demokracije, postal je kmalu veren in razumen pristaš te stranke. Proučil je malone vse najznamenitejše knjige nemških in avstrijskih socialistov ter bil naposled sam sotrudnik sloven. delavskega lista na Dunaju. Noseč v svoji bistroumni, nadarjeni glavi premnoge načrte, kako bo delal za največe trpine in brezpravne ubožce, je padel, predno je začel roditi sadove...

Karol Geiger je bil poštenjak, zvest, požrtvovalen prijatelj, velenobražen akademik in plemenit človekoljub. — Naj mu bo lahka i tuja zemlja!

Na Dunaju.

Fran Govékar.*)

RAZGLLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Kranjsko. „Slovenec“ prinesel je objavo, da se je drž. poslanec Koblar poravnal z „njih prevzvišenostjo, milostnim knezoškofom ter jim vnovič obljubil pokorščino.“ Objava je menda nalašč temna in skrivnostna. Koblar je preznačajan, da bi se udajal, kjer nima dolžnosti; on gotovo razločuje med pokorščino v verskih, cerkvenih, z druge strani pa v političnih, posvetnih stvareh. Za politične nazore Koblar ni škofu odgovoren.

Program koncerta „Glasbene Matice“ na Dunaju 23. marcija obsega Hubadove „narodne pesni“ in Foersterjevo „ljubico“, torej izborne sloven. skladbe. V prvotnem programu teh ni bilo. Razun tega tudi veličastni Brucknerjev „Te Deum“. Dne 23. t. m. pel se bo „hrvatski ženin“ s sodelovanjem opernega peva v Lipsiji, našega rojaka g. Bučarja.

V deželni šolski svet je dež. odbor volil kot prisednika ces. svetnika Murnika in dr. Schafferja. „Slovenec“ radi tega strastno napada „radikalce“, ki so rajši volili nemčurja kot klerikalnega Slovenca, — „Slov. Narod“ pa mu dokazuje, da so klerikalci v narodnem oziru mnogo slabši od nemčurjev.

Kaznilnica na Ljubljanskem gradu je sedaj popolnoma opuščena. Ministerstvo ni ugodilo prošnji mestne občine, da se grad popravi in ostane kaznilnica, — a ponudilo je poslopje, ki je nad 30 let služilo v jetnišnico, mestu v nakup. Želeti je treba, da se to zgodi in jednako drugim mestom napravi ondi letovišče.

Trst. Ženska podružnica dr. sv. Cirila in Metoda v Trstu imela je 1895 v vsem 1021 glđ. 24 kr. dohodkov, (in dobila še oblačil in blaga). Ker se je dosedanja za-

*) Dne 27. febr. je bilo truplo pokojnikovo blagoslovljeno v Alserki cerkvi. Blagoslovu je prisostvovalo ogromno število tovarišev in prijateljev, članov „Slovenije“, „Zvonimira“ in „Zore“, razven tega zastopnika bolniškega društva za velikošolce, zastopniki Dunaj. sloven. kolonije in odposlanci delavcev. Slovenci in srbski zbor sta zapela v cerkvi in na central. pokopališču po dve žalostinki. Razven venca pokojnikove rodbine, sta položila svoja venca „Slovenija“ ter socialna demokracija, ta s slovenskim in nemškim napisom na štirih rdečih trakih („Zadnji pozdrav svojemu soboritelju“ in „Letzter Gruss von den tieftrauernden Genossen“). Op. dop.

služna predstojnica, gospa dr. Pertotova, odpovedala tej časti, izvolila se je mesto nje gospa Ema Abramova.

2. marca bila je Tržaška deputacija pri ministru dru. Bilinskem, bar. Glanzu in vit. Guttenbergu v avdijenciji in izročila spomenico glede železniškega vprašanja Tržaškega po sklepu trgovske zbornice.

Goriško. V deželni zdravstveni svet imenoval je deželni odbor namesto umrlega dra. Maurovicha dr. Fraternicka, češ, da gre njemu kot predsedniku zdravniške zbornice ta čast, dasi je med deželnimi poslanci zdravnik dr. A. Rojic, in bi bilo pač naravno, da bi se podelila njemu. Tako so v deželnem zdravstvenem svetu trije Italijani, — a nijeden Slovenec.

Štajersko. Štajerski Slovenci so sklenili, osnovati v proslavo in stalni spomin 50letnice vladanja našega cesarja jubilejski zaklad, iz katerega se bodo revnim dijakom delile ustanove.

Koroška. „N. Fr. Pr.“ prinesla je iz Gradca zanimivi brzojav, da je vedno rastoča navada, da se imena poslovenjujejo, dovedla sodniško vmešavanje. V Gleinachu pri Celoveu dobil je član neke zadrage ukaz, da piše svoje ime, kakor je v matici župnega urada, Sablatschan, a ne Zablatan, ako ne, pričakuje naj zato strogo kazen. Podpis: Deželni vladni svetnik F. baron Mac Nevin. — Kdor vé, kako so se iz slovenskih Zupančičev, Rožmanov, Žagarjev itd. prikrojila tevtonska imena Suppantschitsch, Rossmann, Sagherr itd., branil se bo po pravici takim spakam. Da se izogne neprilikam, dá naj si uradno popraviti ime v krstnem listu. Potem mu tudi ti „ukazi“ ne morejo ničesar.

„Deutsches Volksblatt“ 10. marca v večerni izdaji prinaša članek (iz Celovea): „Slovenirungsmassregeln in Kärnthen“, kjer pripoveduje povodom odloka na kat. pol. društvo, da so sedaj Slovenci iznašli v Celoveu uže 63,7% svojih, v tem ko pri štetju 1890 bilo je le 3,8%. Nenemcev, in to med jetniki, bolniki, privandranimi posli in dninarji; a sedaj zahteva se sloven. uradovanje, katero bo moralo plačevati nemško davkoplačevalstvo. A še celo tako daleč da sega predrznost, da se zahteva, da magistrat in okrajna glavarstva sprejemajo sloven. vloge. Jeremijada preporeča, naj se prepereči, da Celovec ne postane drugo Celje!

b) ostali slovanski svet.

Grof Goluchowski, naš minister zunanjih poslov, je 9. t. m. odpotoval v Berlin, kjer se je pomudil več dnij. Oficijozni listi so trdili, da je šel jedino povrnit obisk sedanjega kancelarja kneza Hohenlohe ter zajedno predstaviti se cesarju Viljemu, kateri ga ne pozna še osebno; drugače da je potovanje bez vsakega političnega pomena, in je le naključje, da se vrši ravno ob ali takoj po poraženju ital. vojske v Afriki. Odkritosrčniši listi pa ne tajé, da je sedanje razgovarjanje v Berlinu največega političnega pomena. Cesar II. Viljem se je večkrat dalje časa pogovarjal z Goluchowskim, jednako Hohenlohe. Viljem, kakor je običajno, bode odlikoval našega ministra s kakim redom. Jednoglavno pa trdè zagovorniki trozveze, da na vrsti je sicer tudi pogovor o Italiji, da pa trozveza ostane neizpremenjena. No Slovanom je itak znano, kaj more še nadalje skuhati diplomacija trozveze. Vidi pa se, kakó skušajo na vsak način Italijo ohraniti trozvezi. Italija ima zares prijateljev na zapadu; proti zaslugem in proti pomenu njene moči jej vsiljujejo in ohranjajo vloge, katerih bi ne mogla igrati bez pomoči drugih držav.

Ker je pruski naučni minister govoril o galiških agitacijah med pruskimi Poljaki, rekli so, da tudi ta točka pride na razgovor med Goluchowskim in Hohenlohetom. No, Goluchowski je poljski plemič; on bi bil dolžen zagovarjati Poljake in zavračati očitana, kakor da bi Avstro-Ogerska mirno dopuščala agitacije, raztezajoče se v zavezno velevlast. Avstrijsko poljsko plemstvo bi moralo vplivati, da bi se ne prosledovali nemški Poljaki; a za to se ne zmeni, ravno kakor gleda mirno, da poljski plemiči v Prusiji prodajajo za Bismarckove milijone marek velika poljska posestva Nemcem.

Zanimivo je, kar piše Bismarckov organ o brebivanju Golochovskega v Berlinu. Pravi, da se bodo pogovarjali tudi o odnašajih Avstro-Ogerske k Angliji, za katero, kakor se je kazalo, se je bil Goluchowski zavzel v preveliki meri, dasi ima Avstro-Ogerska specialne interese, ki jo nagibajo k Angliji. „Kajti Avstro-Ogerska ima zunaj okvira trozveze, kakor obe drugi trozvezni moči, svoje posebne zunanje politiške interese. Trozveza daje seveda poroštvo Avstro-Ogerski, z vključenjem Bosne in Hercegovine, za njeno teritorijalno posestvo; a dá se misliti tudi slučaj, da bi zopet nastala avstro-ruska nasprotja na Balkanu, in v tem slučaju je očitno, da bi bilo sporazumljenje z Anglijo važno“.

Državni zbor. V odseku za volilno preosnovo izjavila sta se dr. Brzorad in Romančuk za obče, jednako in direktno volilno pravo. Posl. Klun je za povrnjenje volilnega prava deželni zborom. Bar. Dipauli pravi, da je volilni mož kot zaupnik bolji. Min. preds. Badeni, urguje sprejem predloge. Prvo uslovje je obvarovanje sedanjih razmer, drugo pa razširjenje volilnega prava. To se namerja s predlogo, čez okvir te vlada ne more etc. V specialni debati oglašali so razni zastopniki svoje želje. Dr. Gregorec pravi, da so Slovenci primorani zaradi prekračenja, predlagati spremembe. V veleposestvu volijo naj vsi veleposestniki, ne glede na to, ali je posest v deželni knjigi ali ne. Posl. Romančuk nasvetuje povišanje mandatov na 88, posl. Rutovski za Galicijo 15 (mesto 12) mandatov; posl. Klun za Kranjsko dva. Pri glasovanju vsprejela se je kljubu dolgi debati vladna predloga.

Avstr. vlada je svoji deputaciji predložila izkaz o brutto dohodkih v obeh drž. polovinah od časa 1886 do 1894: redni davek v Avstriji 960 milj., Ogerski 912·5 milj. izredni davek v Avstriji 2605·4 milj., Ogerski 1376·3 milj. Skupni davčni dohodki za to dobo znašali so v Avstriji 5,854,439.142 gl., v Ogerski 2,288, 883.600 gl. Po tem ključu odpala bi na Avstrijo kvota 60·91%, na Ogersko 39·09%.

Posl. dr. Ferjančič povabil je razne slovanske poslance v posvetovanje, kaj naj se ukrene za varovanje jezikovne ravnopravnosti v novem civilnem pravdnem redu. Predlog pravi, da se morajo stranke in njih zastopniki v svojih pismenih vlogah ali ustnih naznanilih posluževati jednega deželnih jezikov, in mora sodišče v tem jeziku pisati vse zapisnike in rešitve. Mladočehi odrekli so prvotno zagotovljeno podporo. Poljaki seveda se tudi niso podpisali.

V zbornici poslancev se je pretresal proračun ministerstva financij in kmetijstva. Predsednik bar. Chlumecký, kakor običajno, podviže, da bi kar nagloma završili proračunsko debato. Nekako pusto postaje v našem parlamentu. Slovanske stranke so popolnoma razdejane; v obče ni bilo, a sedaj je še manj tistega duha, ki bi vsaj tu pa tam družil in vezal slovanske frakcije. V najvažnejši dobi so razcepljene, in takó doseže protislovanska politika vse,

ne da bi le približno dala kako odškodnino; o kakem ekvivalentu uže celó ne govorimo. V odseku za volilno reformo prišel je na vrsto tudi Dipaulijev predlog, ki zahteva, naj bi dosedanji petakarji ohranili volilno pravo v dosedanji kuriji, tudi ko bi davčna reforma znižala davek tej vrsti volilcev, in naj bi v tej kuriji imeli volilno pravo, ki plačujejo vsaj 3 gld. (z dokladami vred). Dipauli je zažugal, da drugače se ne izvede davčna preosnova. Badeni je proti temu predlogu, ker omajuje sedanje stanje. Predlog se je zavrnil z 19 proti 8 glasom, kljubu temu, da so se potezali zanj Dipauli, Brzorad in Pattai. Nato je Dipauli stavil drug predlog, v smislu, da nikake izpremembe pri davkih ne morejo odtegniti sedanjega volilnega prava petakarjem, tudi ko bi se znižal ta davek na 4 gld. Dr. Beer se upira temu, vendar pa dopušča, da bi se napravila novela k §. 9 volilnega reda, katera bi obveljala istočasno z davčno preosnovo. Brzorad naglašja, da to vprašanje mora se rešiti uže sedaj, ker se ne vé, kaka bo davčna reforma.

A tudi ta predlog Dipaulijev se je odklonil. Nato je predlagal, da vlada naj predloži novelo k § 9 volilnega reda za drž. zbor še pred uvedenjem davčne reforme, in v tej noveli naj se kar možno zagotovi volilno pravo vsem volilcem, katerih se davčna reforma dotakne z znižanjem in oproščenjem davkov. Badeni se je izrazil, da vlada je blagohotna nasproti temu predlogu, in nato se je resolucija sprejela jednoglasno.

Ta točka je jako važna, a sprejeta resolucija Dipaulija dopušča nekaj svobode, katero utegne izkoristiti levica. Značilno je, da je pod vplivom levice izšla brošura „Zur Wahlreform“ (Wien und Leipzig, Braumüller), katera s sofizmi dokazuje potrebo, naj bi se volilno pravo odvzelo sedanjim petakarjem ter isto skrčilo na tiste, ki plačujejo po najmanj 15 gld. davka. Na tak način bi levica osvobodila se petakarjev in sosebno po mestih zopet prodirala s svojimi kandidati. Treba je poslancem slovanskim in antisemitskim pozornim biti, da se vsaj v smislu Dipaulijeve resolucije zares ukrene nekaj zakonito jasnega.

Doslednost načel Badenijeve vlade. Naučni minister bar. Gautsch se je izjavil, da, predno more počevati zasnovo druge češke univerze, je dolžen odstraniti nedostatke na Pražkem češkem vseučilišču. Če je to tudi za Čehoslovane neugodno, vendar je vsaj pravilno. Načrt volilne reforme Badenijeve vlade pa se drži drugačnega načela. Vlada se ni lotila popraviljanja Schmerlingove krivične geometrije, temveč pušča stare krivice nedotaknene ter vstvarja poleg starega nekaj novega. Dá, vlada se dosledno poteza zato, da ostanejo dosedanjim volilnim kurijam privilegije, katere tlačijo najbolj slovansko naseljenje. Ako bi se vlada držala Gautschevega principa, izrečenega gledé na zahtevanje 2. češkega vseučilišča, bila bi izdelala tak načrt volilne preosnove, ki bi odpravil najprej krivice v dosedanjih volilnih kurijah, in še le potem podal tudi nekaj novega, zajedno dejstvom odgovarjajočega.

Dunaj. Dunajski socijalni demokrati so bili priobčili obsežen program, v katerem stoji tudi postulat, naj bi Dunaj postal samsvoj v smislu neposrednega, torej od niževavstrijskega dež. zbora nezavisnega mesta. V tem so pa nemški nacionaleci takoj zasledili opasnost za nemško narodnost, češ, vpliv sosebno češkega naseljenja Dunajskega bi utegnil motiti vodo. Sedaj so celó nemški svečeniki toliko šovinisti, da povdarjajo nemški značaj te prestolnice. No, če ne bodo Slovani postopali drugače, se isto mišljenje utrdi čim dalje bolj.

Ob volitvi v mestni zastop v 1. volilnem razredu 5. t. m. pridobili so protisemiti 4 mandate; oni imajo v tem razredu 18, liberalci 28 mandatov. V vsem imajo protisemiti sedaj 96, liberalci pa 42 zastopnikov. Antisemiti imajo s tem 4 mandate čez dve tretjini. Letos glasovalo je za antisemitske kandidate v vseh okrajih in razredih 47.351 volilcev, za liberalne 20.864; od septembra 1895 pridobili so protisemiti v vsem za 5.153 glasov. — Ob prvi volitvi v „velikodunajski“ mestni zastop 1891. dobili so liberalci 98, protisemiti 40 mandatov; po dopolnilni volitvi 1893. imeli so liberalci 92, protisemiti 46 mandatov; po dopolnilni volitvi pomladi 1895: liberalci 74, protisemiti 64 mandatov; po razpustu volili so v jeseni 1895: 46 liberalcev, 92 protisemitov. Ti podatki kažejo vedno narastajoče popolno propadanje liberalne stranke, ki je sramotno podlegla tudi kljubu vladni pomoči.

„Deutsche Zeitung“ uže naprej hujska proti Matičnemu koncertu slov. Glasb. Matice v dopisu iz Celja. Slovensko beraštvo nima nič lastnega, torej bo le tuje stvari proizvajalo, vse pa je le reklama za „Matico“. Zakaj pride baš sloven. društvo iz Ljubljane? itd. No, zabavljicam najboljši odgovor bude pač koncert sam, za kateri se kaže kljubu svaritvi „D. Z.“ živahno zanimanje tudi med nemškim razumništvom, kateremu seveda ne prištevamo steklišev Bismarckijancev. Zastopan torej ne bo samo X. okraj. Zakaj pride Matica in ne „filharmonično društvo“? Odgovor je lehak. Ker je filharm. dr. tako ob tleh, da bi si steklo le blamažo. Sicer pa je Ljubljana slovensko mesto in naravno, da jo zastopa slovensko društvo.

Češko. Pražki ulični nadpisi pred upravnim sodiščem. 26. febr. vršile so se obravnave o treh pritožbah Pražkega mestnega sveta gledé uličnih tabel proti ministerstvu notranjih poslov. Predsedoval je Böhm-Bawerk, referent bil je dvorni svetnik Schenk, zastopnik ministerstva Dr. Bernert, zastopnik Pražkega mestnega sveta dr. Lenoč. 1869. uvedle so se štev. po ulicah in barvene table z dovolitvijo namestništva, 1894 v novih okrajih, pri tem stvorilo nekaj sprememb in določilo, da se češka zaznamenovanja kot lastna imena ne dajo preložiti v nemščino. To smatra namestništvo kot nezakonito premembo. Mestni svet smatra to stvar spadajočo v področje krajevne policije in samostojne določitve občine same, ter je razglasilo svoje določbe, katere je odpravilo namestništvo, ker morajo kot premembe imeti njegovo dovoljenje. Pritožba na ministerstvo se je zavrnila, zato pritožila se je občina na upravno sodišče. — 2. in 8. pritožba se dostajeti odstranjenja privatnih uličnih tabel z nemškim in češko-nemškim napisom ter tabel z drugimi nego od mesta določenimi barvami. Magistrat naročil je odstranitev, namestništvo pa to uničilo, ministerstvo odbilo utok. Dr. Lenoč dokazoval je pravico mesta, ker zakon o ljudskem štetju govori le o konskripcijskih, ne o orijentjskih številkah — o 2. in 3. pritožbi pa, da se z drugimi tablami seza v magistratni delokrog. Rzsodba objavi se 18. t. m.

V „Israelitische Presse“ priobčil je Tepliški rabinec dr. Kurrein članek o Češki in Moravski; pritožuje se, da nemški nacionalci Žide sovražijo tako zeló, ko so Židje v mestih, od Čehov okroženih, z vsemi svojimi silami vzdrževali Nemštvo proti Slovanstvu; še sedaj, zlasti v Brnu, vzdržujejo Židje nemško večino. Naj se Židje za časa volitev odtegnejo ali pa celo češko volijo, pa je nemške večine in nemške glorijske na Moravskem konec. Židovski denar pomogel je k zidanju „Nemškega doma“ v Brnu, a kaj so morali pretrpeti Židje od strani češkega prebi-

valstva, a nemška hvaležnost kaže se s tem, da odstranjajo Žide iz „nemškega doma“, ki postaja sedež antisemitske agitacije. A kjer nastopi Nemeec kot antisemit, tam stopijo naj Židje v ozadje in prepusté Nemca boju s Čehom. Dasi je to izvajanje značilno za čifutsko naravo in mišljenje, vendar slika odnošaje dovolj verno.

10. t. m. imel je Češki kvartet v Moskvi v tej sezoni svoj prvi koncert z največim vspehom.

Novi dež. namestnik grof Oudenhove opominjal je pri poklonitvi uradništva, da naj se vsi organi politične uprave prizadevajo za ono fino čustvo, ki je potrebno za uspešno delovanje pri opravilih, pri katerih pride narodnostni moment v poštev, ter za dopolnitev jezikovnega znanja. Rekel je, da se jezikov uči tudi sam.

Moravska. Od „Selske jednote“ v Olömucen sklicani kmečki shod vršil se je 24. febr. pod predsedstvom drž. posl. Vychodila. Drž. posl. Fort govoril je o avstro-ogerski pogodbi, posl. Pacák o sladkornem kartelu. Sklenila se je resolucija, da se naj odpove carinska pogodba z Ogersko in ustanovi carinska federacija obeh držav.

Boj za češke table v Brnu. V avgustu 1894 je „Besedni dům“ snel nemško ulično tablo in jo nadomestil s češko. Mestni svet naložil mu je, da jo zopet nabije v 8 dneh, oz. da se nabije na njegove troške. Na utok bil je ta odlok magistratov od mestnega sveta potrjen. Utok na moravski dež. odbor bil je bez vspeha, in 5. marca prišlo je do razprave pred upravnim sodiščem. „Besedni dům“ zastopal je dr. Otokar bar. Pražak, ki je obžaloval, da je prisiljen razpravljati v nemščini. Rzsodba razglasi se 18. marca.

Galicija. V Levovu ustanovi se nemški konzulat za Galicijo in Bukovino, ki prične službovati 15. t. m.

Pred drž. sodiščem vršila se je razprava o pritožbi, da je pri deželnozborskih volitvah v Biali na ukaz okrajnega glavarja bilo brisanih kakih 100 volilcev. Izpoznalo se je, da se je v istini kršil zakon, ker se je kratilo volilno pravo. — To je jeden slučaj za mnoge, ki pričajo o „zakonitosti“ galiških volitev.

Gališki deželni odbor je odločil zboljšati plače učiteljem ter v ta namen dal v proračun 104.540 gld.

V glavni skupščini gališke kmetijske družbe, katere sta se udeležila namestnik knez Sanguszko in dež. maršal grof Badeni, izrekel je predsednik knez Sapieha nadejo, da se bodo ob obnovitvi pogodbe z Ogersko ščitili interesi Galicije. Prof. dr. Pilat sporočil je, da je predsedništvo izročilo poljskemu klubu spomenico o premembah tarifne politike in modifikacijah bančnega privilegija. Skupščina izjavila je, da soglašajo z zahtevami predsedstva, in da pritrjuje sklepom Dunajskega agrarnega shoda o tej stvari.

V Levovu otvorila se je v bazilijauskem ženskem samostanu ruska meščanska šola,

Za 6. marca v Samboru napovedani ljudski shod, na katerem bi se razpravljalo o volitveni reformi, prepovedal je okrajni glavar Kieszkowski, češ da bi se lahko motil javni mir.

Prof. grškega kolegija v Rimu, Basil Levicki, imenovan je na predlog nadškofa Sembratoviča prokuratorjem pri rimski stolici za gališko-ruske biskupije.

Dalmacija. V Splitu hočejo sozidati „Narodni dom“. Rodoljubi raznih strank zavezali so se v nakup delnic po 25 gl. ter imajo tako zagotovljenih uže nad 10.000 gl.

Ogerska. V ogerski zbornici bil je povodom volitve članov v kvotno deputacijo razgovor o ministerstvu Badijevem, katero po nazorih posl. Sima ne zadošča § 19.

zak. pogl. 12 iz leta 1867, kjer se določa, da mora tudi v Avstriji biti povsem ustavoverna vlada. Min. preds. Banffy sezivljaj se je na zakon, ki veleva izbor deputacije, tudi ne priznava, da je Badenijevo ministerstvo samo opravilno. Ugrom ugovarja: Ni jeden član Badenijevega ministerstva ni bil vzet iz zbornice. Ministerstvo, ki stoji izven strank, ki ni izšlo iz večine, pač lahko tvori vlado, a parlamentarna vlada ni. Z ljudstvom ne stoji v nobeni zvezi, za svoje predloge zbaranta si od slučaja do slučaja večino, reprezentuje le silo, svoj neparlamentarni značaj pogostoma zakriva, parlament ponižuje v orodje za svojo moč in vporablja v to celó osebo vladarjevo. — V Avstriji ustavavernost ni posledica zgodovinskega razvitka, le koncesija od zgorej. Ni prešla še v vse sloje prebivalstva, in zato mora jo vzeti ogersko zakonodavstvo v svoje okrilje.

Romunski vodja in advokat v Kluži, Jul. Corojanu, moral je v pravdnej stvari potovati v Bukarešt. A madjarska vlada ni mu hotela dati potnega lista in dovolila le, da mu je Brašovski podžupan dal prepustni list za 15 dnij. A advokatu Mihalimu, ki bi moral tudi v pravdnej stvari potovati v Romunijo, niti tega ni dovolila. Tako malenkostno nagajanje preseda uže celó „Magyarország“, ki pravi, da ima vsakdor, ki ni v vojaški službi ali pod policijskim nadzorstvom, pravo, potovati kamor hoče, ter ne umeva, zakaj se stavijo zapreke radi zastarele policijske naredbe, ko vendar lahko potujejo tudi bez listin, le da to stoji več časa in denarja in provzroči kake neprijetnosti.

Aradska županijska skupščina sklenila je v dan 10. maja ob milleniumu, imeti svečano sejo. Proti temu sklepu govorili so Romunci dekan Konst. Hurban in odvetniki Trutija in Belicin. Izjavili so, da se ne udeležijo te seje, ne iz sovražtva proti Madjarom, ampak ker ga ne slavi ogerska deržava, temveč le madjarsko pleme.

Socijalni demokrati v Budimpešti sklenili so, da se demonstrativno ne udeležé slavnosti milleniuma, da pa bodo tem bolj slovesno praznovali prvi majnik.

Hrvatska. Med pravaši pričeli so se dogovori. Po Starčevićem pogrebu sošlo se je blizo 400 članov v „Kolu“. Shodu predsedoval je bar. Rukavina. Govorniki, med njimi posl. Spinčić, razjašnjevali so si med sabo o raznih stvareh. 3. marca bila je seja pod predsedstvom Spinčićevim, udeležilo se je kakih 150 pravašev. Biankini pozivljaj je k složnemu delovanju. Dr. Ružić vprašal je, ali je kdo prisotnih protiven načelom stranke prava? Ako ne, čemu potem razkol, ki izvira le iz osebnosti? Frankovci so protestovali. Spinčić predlaga, naj drž. poslanci zajedno z osrednjim odborom priredé glavno skupščino stranke prava. Dr. Frank pravi, da zanj ne obstaje ni osrednji odbor ni kak drug forum. Dogovor odložil se je na popoludne v Starčevićem domu, dvorana bila je polna mladeži, zato odšli so mnogi pravaši. Slišale so se besede proti Spinčiću, ki je bil preje povsod burno pozdravljan. Dr. Kovačević predlaga, naj Frank in Tuškan volita po tri može, ki bi razrešili stvar. Kumičić predlaga, naj vsak prisotnik glasuje in napada Spinčića, na kar je ta odšel z izjavo: „Idem, ker niste dostojni, da sem med vami“. Po tem bezvzpešnem shodu sostal se je osrednji odbor, ki je sklenil sezvati glavno skupščino pod predsedstvom bar. Rukavine.

9. marca umrl je po kratki bolezni zaslužni hrvatski glasbenik Jos. Eisenhuth, brat pokojnega skladatelja in večletnega zborovodja „Kola“, Gjura Eisenhutha. Porodil se je 1844 v Zagrebu. Bil je cenjen učitelj glasbe. — V „Slogi“ bil je več let pevovodja in v prestolici koralista. Skladal je lirične moške zборе.

V novem nadbiskupskem vzgojevališču ni bilo dovoljeno dijakom, da bi se udeležili, niti da bi si ogledali Starčevićev pogreb; morali so isti čas na sprehod v vse nasprotno stran mesta.

V Oseku priredili so demonstracijo proti madjarskemu gledališču.

Bosna. Vlada deluje povsod na to, da se Bosna in Hercegovina kar najlepše udeležiti millenijske izložbe. V Sarajevu je poseben odbor, ki je razvil svojo delavnost po vsej deželi, da pribavi kar največo udeležbo. Za to potrositi hočejo 2 milj. gl. Zato pa se bo Kallay-eva uprava povsod slavila. — Na Sarajevski gimnaziji s hrvatskim in hrvatsko-nemškim poučnim jezikom morajo otroci prepisovati povsem jim nerazumljive madjarske naloge, da se razstavijo na millenijski razstavi kot dokaz, kako daleč sega madjarska kultura.

Srbi v bosanskem trgu Krupa so nabrali v jednem samem dnevu za zidanje lastne šole 93.000 gl.

Črnagora. Leta 1893 je minola Obodska proslava 400 letnice tiskanja prve srbske knjige, lani proslavili so 25 letnico ženskega zavoda ruske carice Marije, — in uže se pripravljajo na veliko slavnost v juliju, na dvestoletnico, odkar je vladika Danilo, prvi iz hiše Petrovića Njegoša, prevzel knežjo dostojanstvo v Črnigori. Od te dobe vlada ta dinastija srečno v deželi, do Petra II., slavnega pesnika „gorskega venca“, kot vladike, — od Daniela I. kot svetni knezi. Uže v oktobru razpisana je bila nagrada 1000 tol. za najboljšo povestnico Črnogore za vlade te dinastije. Tekmovalo je več historikov, med njimi tudi ruski učenjak Pavel Apolonovič Rovinskij. Nagrajena zgodovina izide v tisku v prvi dan proslave. — Svečano odkrije se spomenik Danila I. — S slavo postanka svoje dinastije slavi Črnagora tudi dobo velikega preporoda svojega notranjega gospodarstvenega in kulturnega razvitka, pristop med civilizovane in napredne države.

Bolgarija. Knez Ferdinand dojde v dan 25. marca v Carjigrad, kjer bode prebival v palači nekega sultanovega sorodnika; potem se odpelje v Petrograd, da se zahvali carju na priznanju, in odtod v isti namen na druge evropske dvore, ter potem k soprogi v Nizzo. Spremljal ga bode Stančev. — Sotrudnik „Nov. Vrem.“ objavlja pogovor s Stojlovim o bolgarskih opozicijskih strankah. Po njegovem mnenju nobena ni vladni nevarna. Politična stranka so prav za prav le Stambulovci, ker le oni imajo program, vladi in sedanjim razmeram sovražen. Vlada hoče rusofilom storiti nemožno, da bi bili rusofilnejši od nje same. Potrebna je bila sprava s Rusijo, potrebno, da je prestolonastednik pravoslaven, več pa Rusija ne zahteva. A kaj moreta Cankov in Karavelov? Njun program se je provel, samo taktnejše in parlamentarneje, nego bi ga bila izvršila ona.

Rusija. Ruski miniser rezident in član diplomatskega zbora čestital jo papežu povodom obletnice njegovega vstoličenja.

Zapovednik Moskovskega vojnega okrožja general Kostanda izdal je častnikom zapoved, v kateri jim najostreje nalaga, zaprečiti vsako zlostavljanje vojakov in nalaga blagohotno in pravično ravnanje z njimi.

Carjevič, ki se mudi zaradi slabotnega zdravja v Nizzi, obiskal je našega cesarja povodom njegovega prebivanja v Mentoni.

„Novoje Vremja“ pričelo je subskripcijo za odbošljatev oddelka „rudečega križa“ v Abesinijo k kralju Meneliku.

Neposredno po sestanku predsednika francoske republike s carjevičem v Nizzi sledila je druga sijajna manifestacija francosko-ruske zveze. Petrograjski mestni zastop došel je korporativno v francosko poslanstvo, da izroči grofu Montebellu adresu na francoski narod, v kateri se mesto Petrograd zahvaljuje Francozom na dokazih njih prijateljstva do Rusiji ob smrti carja Aleksandra III.

General in adjutant Čerevin, ki je nedavno umrl, izkazal se je zlasti v rusko-turški vojski. Pri prehodu čez Balkan vodil je brigado kavkaških kazakov. Od 1881 spremljal je carja na vseh potovanjih. Bil je pri umrem in sedanjem carju zelo priljubljen in vpliven.

Slavjansko blagotvorniteljni Obščestvo v Petrogradu je imelo 1. marca svoje zborovanje. Zapela se je najprej pesem sv. Cirila in Metoda. Nato je govoril predsednik grof N. P. Ignatjev, povdarivši, da društvo se trdno drži svojega gesla ljubezni in jedinstva, in je pristavil: Vsi Slovani so naši bratje, razun odpadnikov. Po hudih zmotah so se vendar Bolgari vrnili k Rusiji; spoznali so neobhodno potrebo, zvezati se z duhovnimi vezmi z ruskim narodom. V teh dogodkih je možno videti začetek konca nemožnih odnošajev Bolgarije z Rusijo. Kazal je potem, da umirajo stari členi, in da je treba pristopa novih sil k običnemu delu na korist ciljem, ki jih ima društvo. Svečenik F. W. Ornatskij je govoril o pravoslavju ruskega naroda in pretresal nazore Th. M. Dostojevskega in J. S. Aksakova. Potem je bilo petje: „Gospodi, usliši modlitvo mojo“ in slavoslovje ss. Cirila in Metoda. Predsednik je prečital imena novo izbranih členov in brzojavke iz Beograda od mitropolita Mihajla in generala Gruiča, s Cetinja od mitropolita Mitrofana, i. dr. C. Th. Šarapov je govoril v vspomin J. S. Aksakova, kot publicista in posebnost kot slavjanofila. Društveni dohodki v prošlem letu znašali so: 256.393 rubl.

Skromnost pangermancev in Rusija. V Dunajskem tedniku „Die Zeit“ se je uže zopet oglasil pangermanski ekspanzivist Karl Jentsch. V št. od 7. marca v članku „Das deutsche Volk, Russland und England“ razpravlja problem, kako naj bi se rešila Evropa vsega zlega. Ponavlja trditev, da izmed Nemcev je le ta patriot, ki sovraži Rusijo, seveda politiško Rusijo, tisto „Zwingherrschafft“, kakor jo imenuje. Očita nemški diplomaciji, da je gledala mirno, ko je v poslednje tedne Rusija dobila zopet vpliv na Bolgarskem in na Balkanu. (Uže 1. 1886 naj bi bila Velikonemčija za vselej uničila ruski vpliv v Bolgariji, a Bismarck se je vedno dobrikal Rusiji, in to, kar je bilo njemu samemu le v zasmeh, to jemljejo njegovi učenci zaresno. Bismarck se je hotel le norčevati, ko je razglasil, da Nemčiji niso stvari na Balkanu vredne niti kostij pomorjanskega grenadirja. (Slovani so uže davno razumeli Bismarcka, ki je zasukal stvari takó, da na Balkanu opravljajo drugi posel velikonemške politike. Op. ur.) Potem pripoveduje Jentsch, kakó dobro se je godilo Nemcem, izselivšim se v Rusijo. Tu so z majhnimi zneski kupili si posestva in obogateli; potem pa so bili izgnani. Zato zahteva, naj bi Nemčija rekla carju: „Ti zopet odstraniš meje (Grenzsperre); mi potrebujemo tvojo zemljo, in tvoja zemlja potrebuje nas! (Namreč kot pridne kulturtragerje. Op. ur.) Za nas je obilo dobro znane zemlje za naseljevanje, v tem ko se prepirajo naši učenjaki o tem, ali bi se dale obdelovati afrikanske puščave. On zameta kolonijalno politiko v Afriki in je proti napravljanju novih vojnih ladij, ki bi se ne smele obračati proti Angliji. Kajti ravno v Anglijo je največ izvoznje iz Nemčije; l. 1894 se je izvozilo tje za 722 milij. marek, torej 24% vse iz-

voznje. Za Anglijo pride Avstro-Ogerska, kamor je v isto leto prišlo za 402 mil. marek iz Nemčije. Izvoz v Anglijo pa se dá vzdržati le, če ostane Nemčija v prijaznih odnošajih. Vojna z Anglijo bi bila blaznost, v tem ko se Velikonemčija ne more izogniti vojni z Rusijo, ako noče postati njena sužnja. Ako se da Turkestan in Amursko ozemlje vladati iz Petrograda, bila bi malenkost, Malo Azijo vladati iz Berolina ali z Dunaja. „Sicer pa mislijo naši nacijonalnoliberalni politiki mnogo preveč na državo in mnogo premalo na ljudstvo. Ako vspeva le narod, potem je vsejedno, ali je njegovo težišče ob Renu, Sprevi, Donavi ali ob Bosporu... Nemčija se ne more razorožiti, ker je obkoljena od Francije in Rusije. Samo jedno sredstvo je, da se spremeni to položenje: razrušenje Rusije. Ako se izvrši to, potem je rešeno evropsko napetje: vojaške stranke ne bodo imele potem več pretveze, nadaljevati oboroževanja. Ker pa je mnogim vplivnim ljudem do tega oboroževanja, dopušča se, da ostaje napetje nerešeno.“

No, tako mišljenje ni novo; isto tako je vladalo tudi v Bismarckovih načrtih, samó da on je ostal tudi na to stran moder diplomat, ki ne razodeva tega, kar še le dozoreva, ali za kar napravlja še le poti in sredstva.

Italija je dobila novo ministerstvo z Rudinijem na čelu, ki je uže bil na tem mestu ministerstva. Kralj hoče po vsej sili rešiti čast ital. vojske, Rudini se je udal, toda le za skržene določene meje v Eritreji. Skušali bodo pod generalom Baldissero vsekakor maščevati se, pridobiti nekoliko ozemlja in važnih mest, potem pa skleniti mir z abesinskim vladarjem Menelikom. Ital. dinastija spoznava, da bi bil njen vpliv v Evropi uničen, ako bi se Italija ne rehabilitovala v Afriki. Ker je seosebno tudi Angliji mari, da bi se Italija ne ponižala na drugo vrsto držav, hoče jej pomagati eventualno ne le z denarjem, temveč celó z orožjem in vojaštvom. Tako se tudi tukaj vidi, v kakem taboru je Anglija, dasi dosledno išče le svoje dobičke.

Akad. društvo „Slovenija“ je priredilo dné 4. t. m. v obširni Launerjevi dvorani komerz, pravo za pravo koncert s svobodno zabavo in plesom. Poleg velikega števila ruskih, čeških, hrvatskih, srbskih, slovenskih in celó nemških dam zbrala se je bila najodličnejša družba Dunaj. Slovanov. Dvorni, sekcijski in računski svetniki, poslanci, vseučilišni docenti, profesorji, odvetniki, oficirji, pisatelji in žurnalisti, prostovoljci in dijaki so napolnili do poslednjega prostorčka ogromni lokal. Poleg izbornega zborovega petja in eksatnega predavanja vrliga sloven. akad. kvarteta, pohvaliti smo dolžni posebno solista, phil. Jesenka. G. Leon Souvan se je pokazal veleizurjenega pijanista; tamburaški zbor pa je žel s svojim mojsterskim vdarjenjem občno burno povalo. Za tolik moralen in umetniški vspeh koncertnega dela imata največe zasluge predsednik Reisner in pevovodja Zupane. Pri zabavnem delu so napravili „Slovenijani“ in drugi slovanski akademiki čeških, ruskih, srbskih in hrvatskih društev — gospodu drž. posl. Koblarju in g. uredniku „Slov. Sveta“ viharno in iskreno ovacijo. Veselica se je zaključila na zahtevanje mnogobrojnih krasotic z veselim rajanjem še-le po 5. uri zjutraj... „Slovenija“ more smatrati dan 4. marca jednim najlepših in najčastnejših svoje zgodovine. Naj še vspeva ter se razcvita v ponos in korist mile domovine!

Fr. G. k...

Centralna posojilnica slovenska s sedežem (začasnim) v Krškem je imela v 5. t. m. po ustanovitvi svoj prvi občni zbor. Prisotno je bilo načelstvo, ki je zastopalo 16 deležev, in trije zastopniki v zadruge pristopivših posojilnic, namreč gg. A. Levakin L. Schwentner, ki sta zastopala posojilnico v Brežicah in gosp. Jakob Rižnar, ki je zastopal posojilnico v Radečah, s pismenimi pooblastili so bile zastopane posojilnice: v Mokronogu (pooblaščenec g. dr. Tom. Romih), v Rojanu pri Trstu (pooblaščenec g. Ivan Lapajne) in v Klečah na Korškem (pooblaščenec g. dr. Tom. Romih). V vsem je bilo zastopanih 21 deležev (po 100 gld.) Po presrčnem pozdravu zborovalcev od strani združnega ravnatelja, g. Ivana Lapajna, razložil je ta potrebo tega zavoda, povdarjal, da je nemško posojilništvo jednako organizovano (imenuje n. pr. Raiffeisenovo centralno posojilnico v v Neuwednu, ki je štela lani 1862 društev za svoje člane in imela

61 milijonov marek prometa), in da v avstrijskih nemških deželah skrbé deželni odbori za materialno podporo posojilnic. Ker za slovenske posojilnice ne skrbi nihče, treba je, da se sami organizujemo. Začetek temu je „Centralna posojilnica slovenska“, ki hoče kot registrovana denarna zadruga združiti kolikor mogoče mnogo slovenskih posojilnic v tako skupno celoto, katera bi pred denarnim svetom, osobito slovenskim, imela več kredita, nego ga imajo pošamične posojilnice. — Do sedaj se je „Centralni posojilnici slovenski“, pridružilo 10 posojilnic, od katerih je dobila ona pristopnino (po 5 gld.) in delež (po 100 gld.) in nekaj vlog: poslala jim je pa bolj ali manj velike hranilne vloge in nekaj posojil. Kedar izdajo te posojilnice svoj računski sklep za l. 1895, priobči „Centralna posojilnica slovenska“ II. Izvestje, ki bode pričalo o veliki zaslonbi, katero ima načelstvo pri svojih zadrughnih posojilnicah. S tem II. Izvestjem stopi potem načelstvo pred velike denarne zavode, osobito pred češke, in bode iskalo pri njih cenega kredita. — To naznanilo g. ravnatelja je zbor s pohvalo odobril. — Račun za preteklo leto (4 mesece) se je brez ugovora odobril. — Volitev v načelstvo je pokazalo isti rezultat, kakor pri ustanovnem zboru; izvoljeni so namreč bili jednoglasno v načelstvo vsi prejšnji odborniki. — V nadzorstvo so bili pa tudi jednoglasno izvoljeni gg. Andrej Levak, ravnatelj posojilnice v Brežicah, Leopold Schwentner, namestnik ravnateljev pri posojilnici v Brežicah, Fr. Rohman, ravnatelj posojilnice v Mokrionogu, Jerm. Ravnikar, tajnik posojilnice v Mokrionogu in Jak. Rižnar, ravnatelj posojilnice v Radečah.

Op. uredništva. Ta centralna posojilnica je za prosvanje slov. posojilnic ne le važna, temveč tudi velika dobrota in potreba. Krepkim posojilnicam more odjemati denar proti najugodnim obrestim; šibke pa more zalagati in jim v vsak čas prihajati na pomoč. Zato želimo, da bi se je oklenile vse slovenske posojilnice, ter da bi dobivala tudi drugod obile zaloge.

Sl. uredništvo. V smislu § 19. t. zak. Vas prosimo, da sprejmete glede na notico, priobčeno v 7. šte. Vašega cenj. lista pod naslovom: „Najnovejši škandal v slovenskem slovstvu“ v 8. številko „Slov. Sveta“ ta le popravek.

Ni res, da smo na samo „Slovenčev“ zabavljico takoj ustavili nadaljevanje spisa „K šolski higijeni“; res je pa, da smo zaradi pretesnega prostora začasno pretrgali omenjeni spis in res je tudi, da smo takoj — še predno je „Slovenec“ priobčil nekaj „contra“ drd. Borštnikovemu spisu — naročili v tiskarni, da bodemo spis nadaljevali, kakor hitro bode dopuštal prostor, najkasneje pa, kedar bode končan ali „Listek“ ali „Narodopisna razstava“.

Ljubljana, 12. sušca 1896. Uredništvo „Uč. Tovariša“.

Akad.-teh. društvo „Triglav“ v Gradcu. Na običnem zborovanju akad.-teh. društva „Triglav“ dne 7. sušca na novo voljeni odbor sestavlja se je tako-le: Predsednik: g. med. Rudolf Weibl; podpredsednik: g. phil. Fran Vadrjal; tajnik: g. phil. Vladimir Herle; blagajnik: g. med. Joža Strašek; knjižničar: g. iur. Vladimir Levec; gospodar: g. iur. Slavko Krmavnar; odb. nam.: g. med. France Šabec.

KNJIŽEVNOST.

„Knjižnica za mladino“. Snopič 13—14. obseza: Pesmi cerkvene in druge. Zložil Andrej Praprotnik (8 slika). Cena 50 kr. Cena za 12 sn. 2 gld. 40 kr. Izdajatelj in odgovorni urednik g. Andrej Gabršček kaže v posebni prilogi z računi, da ima veliko izgubo, ker ni še dovolj naročnikov, toda on se nadeja boljega. Zares potrebno je podpirati knjižnico, ki utegne pospeševati pravilno vzgojo mladine.

Jugoslavjanski Stenograf i Glasnik išel je s 1. letošnjo št. ter obseza: Графология и стенография. — Hrvatska stenografija, priredio F. Magdić. Ocenjuje prof. M. Vamberger. — Životopisi zaslužnih Slovanov. — Potem ima „književni glasnik“, stenogr. prilogo in stenogr. učna pisma. Na leto stoji 5 koron. Naročnina in rokopiši se pošiljajo pod naslovom: A. Bezenšek, Plovdiv (Philippopol). **Stenograf** (Sa prilogom). Glasilo hrv. stenogr. društva v Zagrebu. God. IV. Br. 9, 10. Vsebina: Statistika Gabelsbergerove škole. — Hrvatska i srbska stenografija. — Slovenska stenografija (Stavokrajšanje. Nastavek). S tem zvezkom je završeno l. 1895. Izhaja po 10 krat na leto. Stoji 2 gld. za načlane, za dijake po 1 gld. Naročnina se pošilja uredništvu v Zagrebu, Prilaz 3.

Srbska vlada pokupila je vsa dela Vuka Stef. Karadžića ter jih izdaje, poverivši redakcijo strokovnjakom. Doslej so izšle: 1. Srbske narodne pesmi, obsegajoče kot prvi snopič ženske pesni

(LXXX + 662 ter 2 lista not), stojé 3 dinare; — kot drugi snopič najstareje junaške pesmi (VI + 648), cena ista; — kot tretji snopič pesni srednjih časov; (551 in 4 listi not), cena 2 dinara; — četrti snopič je v natisu. 2. zbrani gramatični in polemični spisi. Prvi snopič (1814 do 1818) XV + 224; — drugi snopič (1818 do 1822) 240 str.; — in tretji snopič (1824—1835); nadaljevanje prejšnje, str. 241—511; — četrti je v tisku. — Сръбска рјечник, 3. izdanje (prvo državno) v osmerki XX + 256, cena 4 5 din.

Poslano.*)

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaji je od svojega početka do leta 1894/5. vabilo k svojim rednim odborovim sejam predsednika ali zastopnika akad. društva „Slovenija“, ki je odbor informoval o potrebi dijakov in pomagal mu pri vsprejemanji prošnji in razdelitvi podpore.

V svojem šestem letnem poročilu 1894., stran 5, pa se odbor podpornega društva odreka tej pomoči, češ, „Slovenija“ ni več zbirališče in zastopnica vsega dijaštva.

Podporno društvo v istem poročilu toži, kako težak posel ima odbor pri razdeljevanji podpore radi nedostatnosti ubožnih spričeval, in da se lahko zgodi, da semertje kateri podpiranec več jedilnih znamk ali goldinarjev dobi, kakor bi jih v razmeri z drugimi, bolj potrebnimi, zaslužil.

Kdo pač lahko bolj pozna ubožnost prosilčev, kakor predsednik društva, katerega član je prosilec; komu zaupa prosilec ložje svoje gmotne razmere kakor svojemu tovarišu?

Dasi obstoja na Dunaji še katoliško akad. društvo „Danica“, smatra se vendar „Slovenija“ jedino pravo zastopnico slovenskega dijaštva na Dunaji. „Slovenija“ šteje 140 članov, slušateljev vseh fakult., „Danica“ jih ima komaj toliko, kolikor „Slovenija“ nad sto. Te številke govoré jasno.

Iz teh razlogov je zbor „Slovenije“ v seji 8. junija 1895. sklenil resolucijo, po kateri naj podporno društvo za slov. visokošolce na Dunaji zopet vabi k svojim odborovim sejam oficijelnega zastopnika „Slovenije“.

Odgovor je bil negativen; in ko je „Slovenija“ letos v januarji ponovila svojo zahtevo, dobili smo od podpornega društva odgovor: „odbor podp. društva je v svojej zadnji seji pri tej točki prešel na dnevni red“.

Na tak odgovor, nepristojen imenovanemu društvu, je zbor „Slovenije“ v seji 14. febr. 1896. sklenil, pretrgati vsako oficijelno vez s podpornim društvom za slovenske visokošolce in s slovenskim klubom na Dunaji ter ta sklep s tem objaviti v slovenskih časopisih.

Dunaj, 2. marcija 1896.

Za odbor akad. društva „Slovenija“

Stud. phil. Jožef Reisner,
t. č. predsednik.

Stud. iur. Franč. Goršič,
t. č. tajnik.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor določa zakon.

Založba L. SCHWENTNER-jeve knjižarne v Brežicah (Rann a. d. Save)

je doslej izdala in ima na prodaj naslednja glasbena dela:

1. Mešiček Jos., „Venec slovenskih pesnj“ za citre II. natis . . .	gd.
2. Slovanski citrar št. 1, Mešiček Jos., Narodna koračnica. . .	—70
3. „2. Koželjski Fr. S., „Navasi“, fantazija . . .	—45
4. Koželjski Fr. S., „Poduk v igranju na citrah“ I. zvezek . . .	1.50
a) Hoffmeister K., „Podoknica iz Teharskih plemičev“ za klavir . . .	—50
b) Hoffmeister K., „Pesmi za visoki glas“ s spremljevanjem klavirja . . .	—75
c) Volarič H., op. 9, „Zvezdica“, polka mazurka za klavir . . .	—45
d) Hoffmeister K., „Trije jahači“, melodram za klavir . . .	—50
e) Parma Viktor, „Pozdrav Gorenjskej“, valček za klavir. . .	1.—
- Omenjamo, da „Poduk v igr. na citrah“ izide v 4 zvezkih.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 5., 15. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 12 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 16 kr. — *Zunaj Avstro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inerate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), VII. Hofstallstrasse Nr. 5.